

A E ARBEJDERBEVÆGELSENS ERHVERVSRÅD

Den stigende polarisering rammer børnene

Tema: Fordeling & Levevilkår 2018

Udgivet af**AE - Arbejderbevægelsens Erhvervsråd****Reventlowsgade 14, 1. sal****1651 København V.****Telefon: 33 55 77 11****E-mail: ae@ae.dk****www.ae.dk**

Ansvarshavende redaktør

Direktør **Lars Andersen**

Redaktion

Kommunikationskonsulent **Sarah Steinitz** - Kommunikationsmedarbejder **Mikkel Harboe** -Sekretariats- og kommunikationsmedarbejder **Malene Michelsen**

Hovedforfattere

Analysechef **Jonas Schytz Juul**

Derudover har følgende bidraget

Stud. polit **Solveig Prag Blicher**Omslag og illustrationer: **Hjalte Daniel Hansen**Tryk: **3F's trykkeri**

Indhold

Forord	4
---------------	----------

1	Børnefattigdom er et stigende problem i Danmark	6
	Flere børn under fattigdomsgrænsen	6
	Den stigende fattigdom gælder både børn og voksne	10
	Børnefattigdom fordeler sig skævt i landet	12
	Langvarige konsekvenser af en barndom i fattigdom	14
	Bedre økonomi påvirker børnenes resultater i skolen	16
	Fattigdom er et problem – også økonomisk set	16
2	Skellet mellem rig og fattig bliver dybere	18
	Mens de rigeste drøner op ad indkomstkurven, står de fattigste stille	18
	De rigeste sidder på en stadig større del af de samlede indkomster	21
	De opdeltede byer	22
	De unge taber indkomstterræn	26
	Den førte politik øger uligheden	28
3	Den blandede skole er på tilbagetog	29
	Fra knap 700 blandede skoler til 415 på under ti år	29
	De 100 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster, klumper sig sammen	33
	Skoler, hvor forældre har lav indkomst, ligger især i de store byer og på Lolland	35
	De 20 skoler med de rigeste forældre har set store indkomststigninger	37
	Skolen som samfundets bindeled smuldrer	39

Forord

Danmark er – sammenlignet med de fleste andre lande i verden – et meget lige land. Afstanden mellem de rigeste og fattigste har i mange år været korte. Det gælder både den økonomiske afstand mellem top og bund, dvs. indkomstforskellen, og den geografiske afstand, altså hvor i landet vi bor. Danmark har traditionelt været et land, hvor børn og voksne fra forskellige sociale lag mødtes til vejfesten, i fodboldklubben og rendte på hinanden i Brugsen.

Men fortællingen om Danmark som et land, hvor der er kort afstand mellem rig og fattig, og hvor bankdirektørens datter sidder ved siden af lagerarbejderens søn i skolen, er ikke længere helt up to date. Danmark vokser sig mere og mere ulige i øjeblikket, både når det kommer til forskellen på de rigeste og fattigste i kroner og øre – og til hvor i landet rigeste og fattigste grupper samler sig.

Fattigdommen, og ikke mindst børnefattigdommen, er stærkt stigende. Især på Lolland-Falster, Langeland, i Sønderjylland og på den Københavnske Vestegn lever mange børn nu under fattigdomsgrænsen.

Mens fattigdommen stiger, drøner indkomsterne i vejret for de højeste samfundslag. Efter krisen har indkomstudviklingen særligt taget fart for de rigeste. Den rigeste procent har siden 2010 oplevet en stigning, der er tre gange så stor som de fattigstes årsindkomst. Mens den rigeste procent af danskerne nu runder en årsindkomst på næsten 1,5 mio. kr. efter skat, er de fattigste 10 pct. faktisk blevet fattigere gennem krisen og har i dag en årsindkomst på ca. 90.000 kr. efter skat.

Det er ikke kun de fattigste, der ikke har fået del i væksten de seneste år. En stor gruppe danskere oplever kun meget små stigninger i indkomsten. Således råder de fattigste 40 pct. nu over en lige så stor del af den samlede indkomstmasse, opgjort efter skat, som de 10 pct. rigeste. Det så anderledes ud for bare ti år siden. Hvad der er særligt bekymrende er, at der er mange unge under 30 år i gruppen, der sakker bagud af indkomstræset. Enlige unge under 30 år – både med og uden børn – har haft en real tilbagegang i indkomsten siden 2010. Og det er uden at medregne studerende.

Kontanthjælpsloftet er en del af forklaringen. Det rammer især enlige med børn, heriblandt mange unge. Datagrundlaget i denne publikation bygger på 2016. Men på trods af at kontanthjælpsloftet kun var gældende i tre måneder i 2016, kan vi allerede aflæse en kraftig stigning i antallet af fattige børn. Knap 50.000 børn lever nu under fattigdomsgrænsen, hvilket er et rekordhøjt niveau, og vi kan forvente, at tallet vil stige yderligere de kommende år.

Børnefattigdom skal tages meget alvorligt. For fattigdom er ikke noget, man sådan lige ryster af sig. Et nyt forskningsstudie fra Aarhus Universitet, som er gengivet her i publikationen, slår fast, at en opvækst i fattigdom har konsekvenser for, hvordan børn senere klarer sig i voksenlivet. I forhold til løn, arbejdsmarkedstilknytning, uddannelseschancer, og ja sågar sandsynligheden for at finde kærligheden og få børn, sætter fattigdommen sine negative spor.

Det stigende økonomiske skel mellem top og bund afspejler sig på landkortet. Vi bor mere opdelt end tidligere, og det blandede Danmark, hvor folk fra alle samfundslag mødes på kryds og tværs, er blevet et sjældnere syn. I de store byer går der skarpe skillelinjer mellem velhaverkvarterer og de fattigere boligområder. Og det har konsekvenser for de danske skoler.

Den blandede skole, hvor børn af advokater, tømrere og rengøringsassistenter sidder ved siden af hinanden, er på tilbagetog. På bare ni år er antallet af blandede skoler med en nogenlunde ligelig fordeling af elever fra alle indkomstgrupper fra top til bund faldet med omkring 30 pct. Der er stadig steder i landet, hvor høj- og lavindkomstfamilier lever side og side – men det går stærkt tilbage. Og det er i høj grad børnene, der betaler prisen for den stigende opdeling.

De 50.000 børn, der nu lever under fattigdomsgrænsen, betaler med deres muligheder senere i livet. Og når børn kun møder børn, der ligner dem selv i nærområdet, foreningslivet og i skolen, betaler vi som samfund også en høj pris i form af forståelsen på tværs af lag samfundet. Når børn af velhavende og mindrebemidlede forældre lever i hver sin boble, ser de aldrig, hvordan hverdagen ser ud i andre dele af samfundet. Det kan på længere sigt svække opbakningen til velfærdsstaten: For hvorfor betale ind til et fællesskab, hvor man ikke kender eller har noget til fælles med de andre?

1 KAPITEL

Børnefattigdom er et stigende problem i Danmark

Kontanthjælpsloftet har kraftigt øget børnefattigdommen i Danmark. Loftet var kun gældende i tre måneder i 2016, men allerede på de tre måneder kan vi aflæse en stigning i antallet af fattige børn. Knap 50.000 børn lever nu under fattigdomsgrænsen, og vi kan forvente, at tallet vil stige yderligere de kommende år. Det er særdeles bekymrende. Fattigdom i opvæksten mindsker børns uddannelseschancer og trækker tunge spor mange år frem. Selv korte perioder i fattigdom kan aflæses negativt i indkomsten og tilknytningen til arbejdsmarkedet som voksen.

I oktober 2016 trådte kontanthjælpsloftet i kraft, og med tallene i denne publikation kan vi for første gang aflæse nogle af konsekvenserne. I lyset af, at kontanthjælpsloftet kun har været gældende i tre måneder i 2016, synes den stigning i fattigdommen, vi allerede kan aflæse, særdeles bekymrende. Kontanthjælpsloftet er målrettet børnefamilier, især enlige forsørgere, og har derfor skubbet mange børn under fattigdomsgrænsen.

Ⓞ Kontanthjælpsloftet er målrettet børnefamilier og øger børnefattigdommen

I dette kapitel tager vi først temperaturen på børnefattigdommen i Danmark med de nyeste tal, som er fra 2016. Herefter kigger vi nærmere på de konsekvenser, som børnefattigdom kan have. De konsekvenser, som er refereret i dette kapitel, bygger på et nyt forskningsstudie af Rune V. Lesner fra Aarhus Universitet ("The long-term effect of childhood poverty", Journal of Population Economics, 2017).

Ⓞ Dansk forskning viser, at børnefattigdom har konsekvenser senere i livet

Flere børn under fattigdomsgrænsen

I 2016 var der en stor stigning i antallet af børn, der bor i en familie, hvis indkomst ligger under fattigdomsgrænsen. Fattigdomsgrænsen for en enlig forsørger med ét barn er 7.000 kr. efter skat. Det skal dække alle udgifter til fx bolig, mad, forsikringer, tøj, medicin, transport, reparationer, fritid osv. For at tælle som *økonomisk fattig*, skal man befinde sig under fattigdomsgrænsen gennem tre år i træk. Se definitionen af fattigdomsgrænsen i boks 1.1. Når det handler om børn, er tre år utrolig lang tid at leve med knappe ressourcer til fx vintertøj og sko i den rette størrelse, og det giver derfor mening også at se på de børn, der falder under fattigdomsgrænsen i et enkelt år. De er her betegnet *etårs-fattige*.

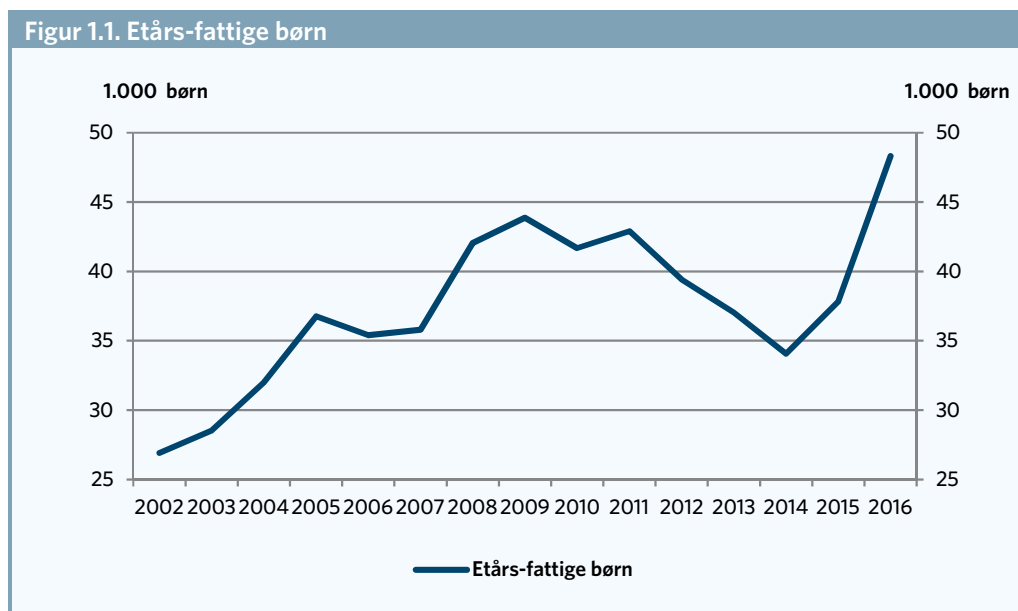
I 2016 nåede antallet af etårs-fattige børn op på 48.300. Det er en stigning på 10.500 børn på bare et år, og det svarer til en relativ fremgang på knap 28 pct. Antallet af fattige børn har ellers været for nedadgående i flere år. Men nu ser vi en bekymrende udvikling, hvor antallet af etårs-fattige børn er oppe på det højeste niveau, siden vi begyndte at måle fattigdom – og et højere niveau end i 2009 omkring finanskrisen.

⊙
I 2016 var der 48.300 etårs-fattige børn. Det er rekordmange

10.500 flere børn er faldet under fattigdomsgrænsen i 2016

Kontanthjælpsloftet er den helt overskyggende forklaring på stigningen i børnefattigdommen. Ud af de 48.300 etårs-fattige børn bor de 10.100 børn i familier, der blev ramt at kontanthjælpsloftet i 2016. Den positive udvikling, vi så i årene efter 2011, skyldtes netop, at man i den periode havde afskaffet det kontanthjælpsloft, der op gennem 00'erne havde bidraget til den store stigning i børnefattigdommen. I figur 1.1 vises udviklingen i etårs-fattige børn i perioden fra 2002-2016.

⊙
10.100 af de etårs-fattige børn bor i familier, der er ramt at kontanthjælpsloftet

Anm: Se definition fattigdomsgrænse i boks 1.1.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Kontanthjælpsloftet ramte imidlertid mindre voldsomt i 2016, end det vil gøre i 2017 og fremover, da loftet kun var gældende i de sidste tre måneder af 2016. Et foreløbigt skøn over, hvor mange børn der ville komme under fattigdomsgrænsen, hvis kontanthjælpsloftet havde været indført i

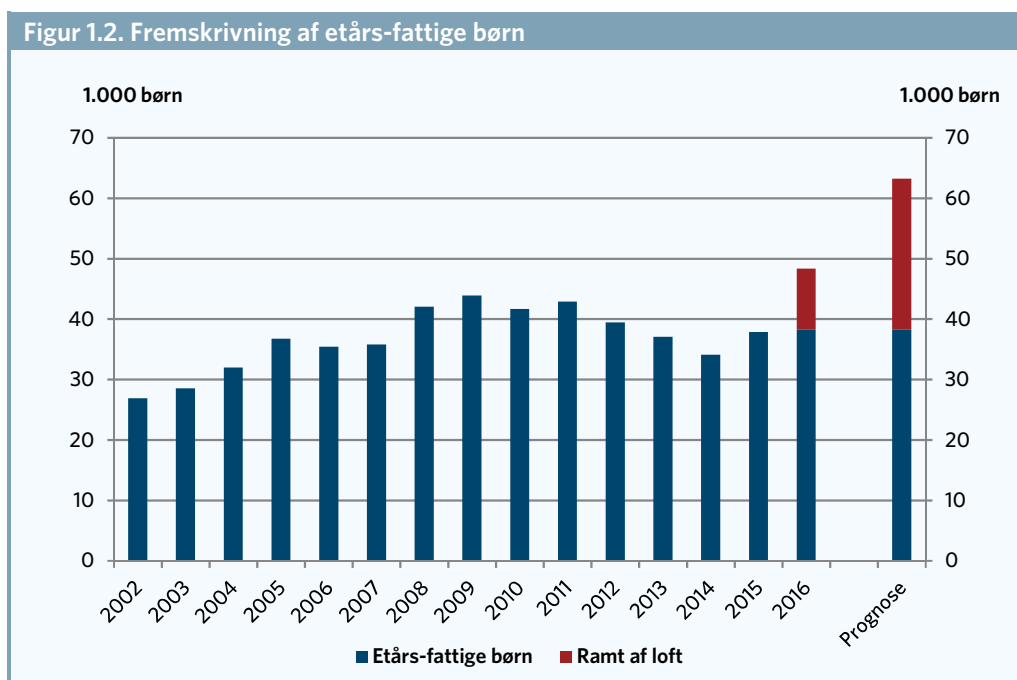
⊙
I 2016 var kontanthjælpsloftet kun indført i tre måneder

hele 2016, viser, at yderligere 15.000 børn ville komme under fattigdomsgrænsen. Dermed ville antallet af fattige børn være omkring 63.000, svarende til en stigning på 67 pct.

Kontanthjælpsloftet kan få antallet af fattige børn til at stige med over 60 pct.

Hvis kontanthjælpsloftet forbliver, som det er nu, over de kommende år, kan vi altså forvente en voldsom stigning i børnefattigdommen på niveau med fremskrivningen som vist i figur 1.2. Her ses dels de seneste års udvikling i etårs-fattige børn, dels fremskrivningen af antallet af etårs-fattige børn, hvis kontanthjælpsloftet havde været indført i hele 2016.

⊙ Kontanthjælpsloftet vil øge fattigdommen markant fremover

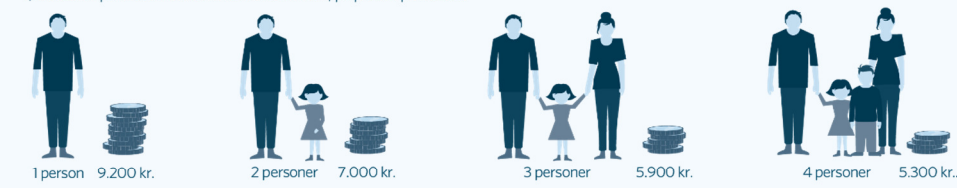
Anm: Se definition fattigdomsgrænse i boks 1.1. Figuren viser en fremskrivning af antallet af etårs-fattige børn, hvis kontanthjælpsloftet havde været indført i hele 2016 og ikke kun i de sidste tre måneder.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Boks 1.1. Fattigdomsgrænsen

Hvornår er man under fattigdomsgrænsen?

1) Indkomst på under 50% af medianindkomsten, pr. person pr. måned.

2) Ikke studerende

3) Ingen formue på over 100.000 kr.

3 år

4) Opgøres over et 3-årigt sigte

Fattigdomsgrænsen blev vedtaget i 2013 på baggrund af ekspertudvalgets anbefalinger og efter inspiration fra bl.a. OECD og EU. Personer under fattigdomsgrænsen er her betegnet som "økonomisk fattige".

Personer, som falder under fattigdomsgrænsen i et enkelt år, betegner vi som "étårs-fattige". Forskellen på de to begreber er altså, at økonomisk fattigdom opgøres over et 3-årigt sigte, mens étårs-fattige optælles for året.

Fattigdomsgrænsen er formelt blevet afskaffet af Venstre-regeringen, men selv om man har afskaffet måleinstrumentet og dermed ikke længere er forpligtet til at opgøre fattigdom, eksisterer problemet stadigvæk. I AE fortsætter vi med at sætte tal på antallet af fattige i Danmark.

Medianindkomsten

Medianindkomsten er den midterste indkomst i indkomstfordelingen. Det vil sige, at der er nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er højere end medianindkomsten og nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er lavere end medianindkomsten. Der benyttes den husstandsækvivalerede disponible indkomst, det vil sige indkomsten efter skat korrigeret for stordriftsfordele i familier med flere familiemedlemmer. For at være under fattigdomsgrænsen skal man have under halvdelen af medianindkomsten

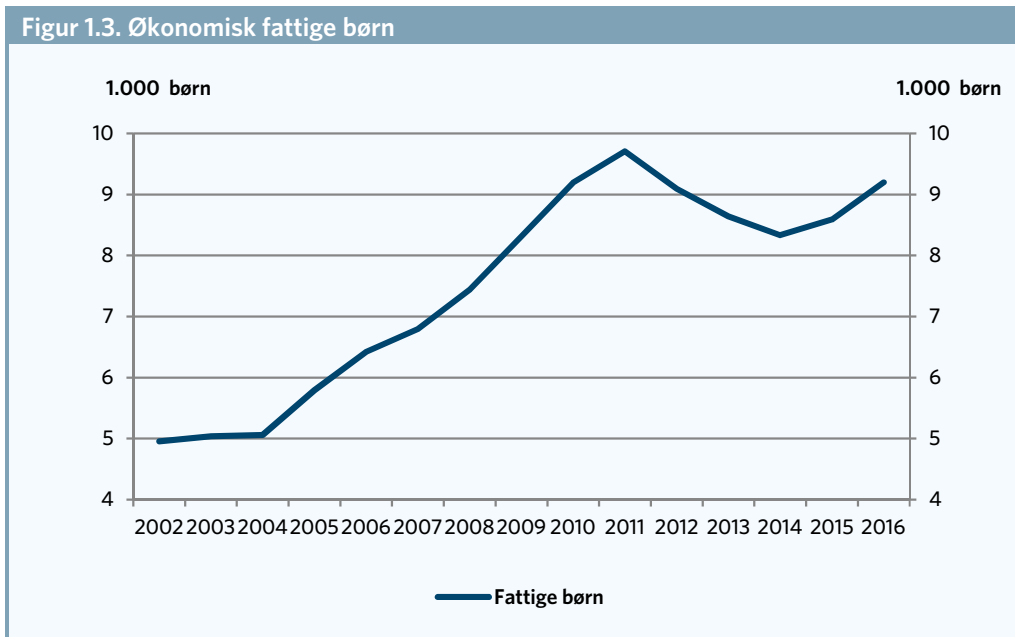
Fattigdomsgrænsen i kroner og øre

Hvornår en familie konkret vil ryge ned under fattigdomsgrænsen, afhænger af familietypen. For en enlig person er fattigdomsgrænsen på 110.100 kr. efter skat om året eller 9.200 kr. om måneden. Det er opgjøret efter skat og skal dække alle udgifter til fx bolig, mad, forsikringer, tøj, medicin, transport, reparationer, fritid osv.

Man kan også se på udviklingen i børnefattigdom ud fra begrebet 'økonomisk fattige' – altså den tidligere officielle fattigdomsgrænse i Danmark (som Venstre-regeringen afskaffede i 2015), hvor man først tæller som fattig, hvis man er røget under fattigdomsgrænsen gennem tre sammenhængende år. Af figur 1.3 ses det, at antallet af økonomisk fattige børn i 2016 nåede op på 9.200 børn.

⊙ Antallet af økonomisk fattige børn er nu på 9.200 børn.

Regeringens beregninger viser, at børnefattigdommen vil blive cirka fordoblet af bl.a. kontanthjælpsloftet

Anm: Se definition fattigdomsgrænse i boks 1.1.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Som det ses af figur 1.3, steg antallet af økonomisk fattige børn i 2016, men ikke nær så voldsomt som stigningen i etårs-fattige. Det skyldes, at kontanthjælpsloftet kun har været gældende i tre måneder af 2016. Regeringen har tidligere beregnet, at de forventer knap en fordobling af børnefattigdommen, når kontanthjælpsloftet mv. har fået fuld effekt.

ⓘ Antallet af økonomisk fattige børn steg i 2016

Den stigende fattigdom gælder både børn og voksne

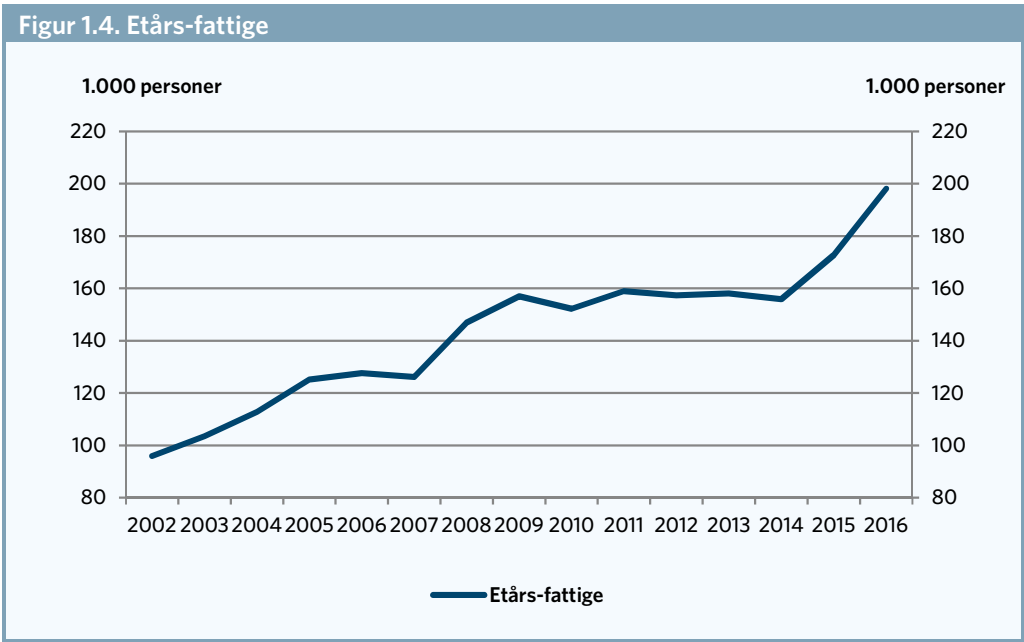
Figur 1.4 viser udviklingen i antallet af etårs-fattige i den samlede befolkning. Det ses, at antallet af etårs-fattige steg til knap 200.000 personer i 2016. Det er en stigning på 25.000 personer svarende til en stigning på knap 15 pct.

ⓘ Antallet af etårs-fattige er steget med knap 15 pct. i 2016

Blandt de etårs-fattige er der 16.000 personer, der bor i en familie, som er ramt af kontanthjælpsloftet

Antallet af etårs-fattige begyndte faktisk allerede at stige i 2015. Mens stigningen i 2015 primært skyldes, at flere unge faldt under fattigdomsgrænsen, bl.a. pga. den lavere kontanthjælpssats for unge, så er den primære forklaring på stigningen i 2016, at flere børn og personer i aldersgruppen 30-49 år falder under fattigdomsgrænsen. Antallet af etårs-fattige unge er dog også steget fortsat i 2016.

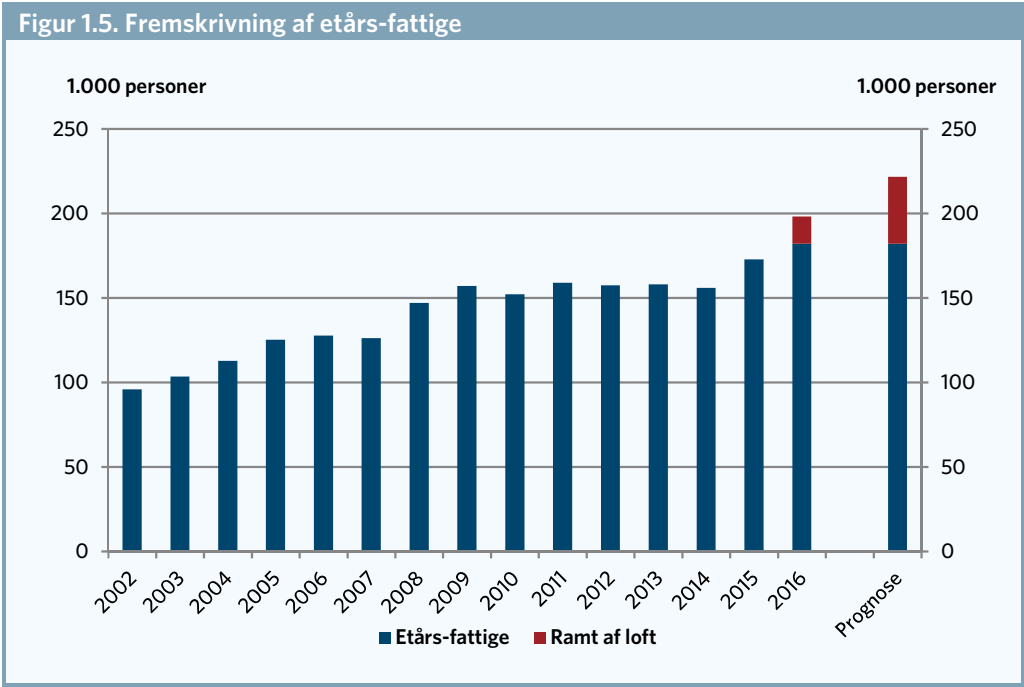
ⓘ Stigningen i 2016 skyldes især, at antallet af etårs-fattige børn og personer ml. 30-49 stiger

Anm: Se definition fattigdomsgrænse i boks 1.1.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

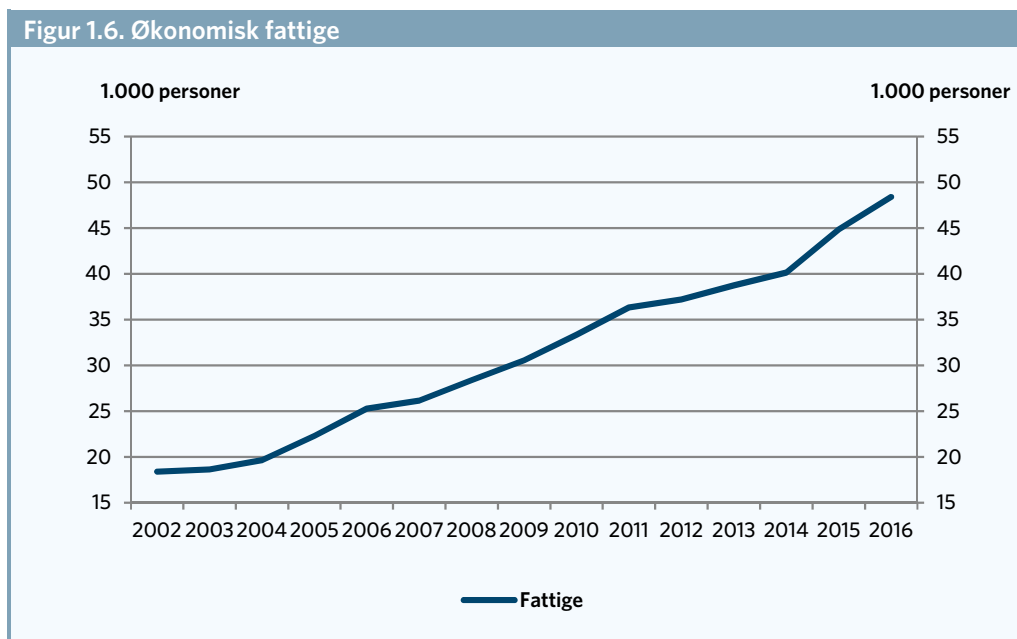
Blandt de etårs-fattige er der 16.000 personer, der bor i en familie, som er ramt af kontanthjælpsloftet. Da kontanthjælpsloftet 'kun' har været gældende i 3 måneder i 2016, har det ikke haft fuld effekt på antallet af fattige endnu. Et foreløbigt skøn, over hvor mange etårs-fattige der ville være, hvis loftet havde været indført i hele 2016, er godt 220.000 etårs-fattige. Det er en stigning på næsten 50.000 siden 2015, eller hvad der svarer til en stigning på godt 25 pct.

⊙ Kontanthjælpsloftet kunne på et helt kalenderår betyde 25 pct. stigning i etårs-fattige

Anm: Se definition fattigdomsgrænse i boks 1.1.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre..

Også antallet af økonomisk fattige, dvs. personer som er under fattigdomsgrænsen i mindst 3 år i træk, er steget i 2016. Samlet er der nu over 48.000 personer, som falder under den tidligere officielle fattigdomsgrænse. Udviklingen i antallet af økonomisk fattige er vist i figur 1.6. Det forventes, at antallet af økonomisk fattige vil stige endnu mere fremover, efterhånden som kontanthjælpsloftet mv. slår fuldt i gennem.

Anm: Se definition fattigdomsgrænse i boks 1.1.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Børnefattigdom fordeler sig skævt i landet

Vi taler ofte om Danmark som et meget lige land, hvor folk i forskellige indkomstgrupper og med forskellig uddannelsesbaggrund møder hinanden i sportsklubber og til forældremøder. Men den tendens synes at være faldende, og vi ser, at den stigende ulighed også medfører en større geografisk opsplitning. Det er oplagt, at det vil få konsekvenser for det verdensbillede og de muligheder, både de velstillede og de mindre velstillede børn vokser op med.

I tabel 1.1 er de 15 kommuner med henholdsvis relativt flest og færrest børn under fattigdomsgrænsen vist. Tabellen viser, at der i Langeland Kommune, som er den kommune med relativt flest etårs fattige børn, nu er 7,6 pct. af børnene, som bor i en familie med en indkomst under fattigdomsgrænsen.

①

Langeland er den kommune, der har relativt flest etårs-fattige børn

Som de næste på listen følger Lolland, Guldborgsund og Slagelse, hvor omkring 7 pct. af børnene er under fattigdomsgrænsen. Generelt ses det af tabellen, at der dels er en række kommuner i områderne Lolland-Falster, Sønderjylland og Vestsjælland, dels en række københavnske vestegnskommuner som Brøndby, Ishøj og Høje-Taastrup blandt de 15 kommuner med den relativt højeste andel af etårs-fattige børn.

①

En række vestegnskommuner har også en stor andel etårs-fattige børn

Tabel 1.1. Top- og bundkommuner, andel etårs-fattige børn

Flest	Antal børn	Andel i pct.	Færrest	Antal børn	Andel i pct.
Langeland	140	7,6	Egedal	150	1,4
Lolland	500	7,1	Allerød	110	1,8
Guldborgsund	740	6,8	Skanderborg	310	2,0
Slagelse	1.020	6,7	Gentofte	370	2,1
Brøndby	460	6,2	Rudersdal	280	2,2
Morsø	250	6,1	Favrskov	270	2,3
Ishøj	310	6,0	Furesø	220	2,3
Tønder	440	5,8	Roskilde	420	2,3
København	6.090	5,7	Hørsholm	130	2,4
Høje-Taastrup	640	5,7	Rebild	170	2,5
Kalundborg	540	5,6	Lyngby-Taarbæk	290	2,5
Struer	240	5,6	Dragør	80	2,5
Odsherred	310	5,5	Greve	310	2,8
Faxe	400	5,5	Solrød	150	2,8
Haderslev	620	5,5	Lejre	170	2,8
<i>Hele Danmark</i>	<i>48.300</i>	<i>4,1</i>	<i>Hele Danmark</i>	<i>48.300</i>	<i>4,1</i>

Anm: Se definition fattigdomsgrænse i boks 1.1. Ærø, Samsø, Læsø og Fanø er udeladt. 2016

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Af tabel 1.1 fremgår også de 15 kommuner, hvor der er relativt færrest børn i familier under fattigdomsgrænsen. Den kommune med færrest etårs-fattige børn er Egedal Kommune, hvor 1,4 pct. af børnene bor i familier, der har en indkomst under fattigdomsgrænsen. Der er altså over 5 gange så stor en andel af etårs-fattige børn på Langeland, som der er i Egedal kommune.

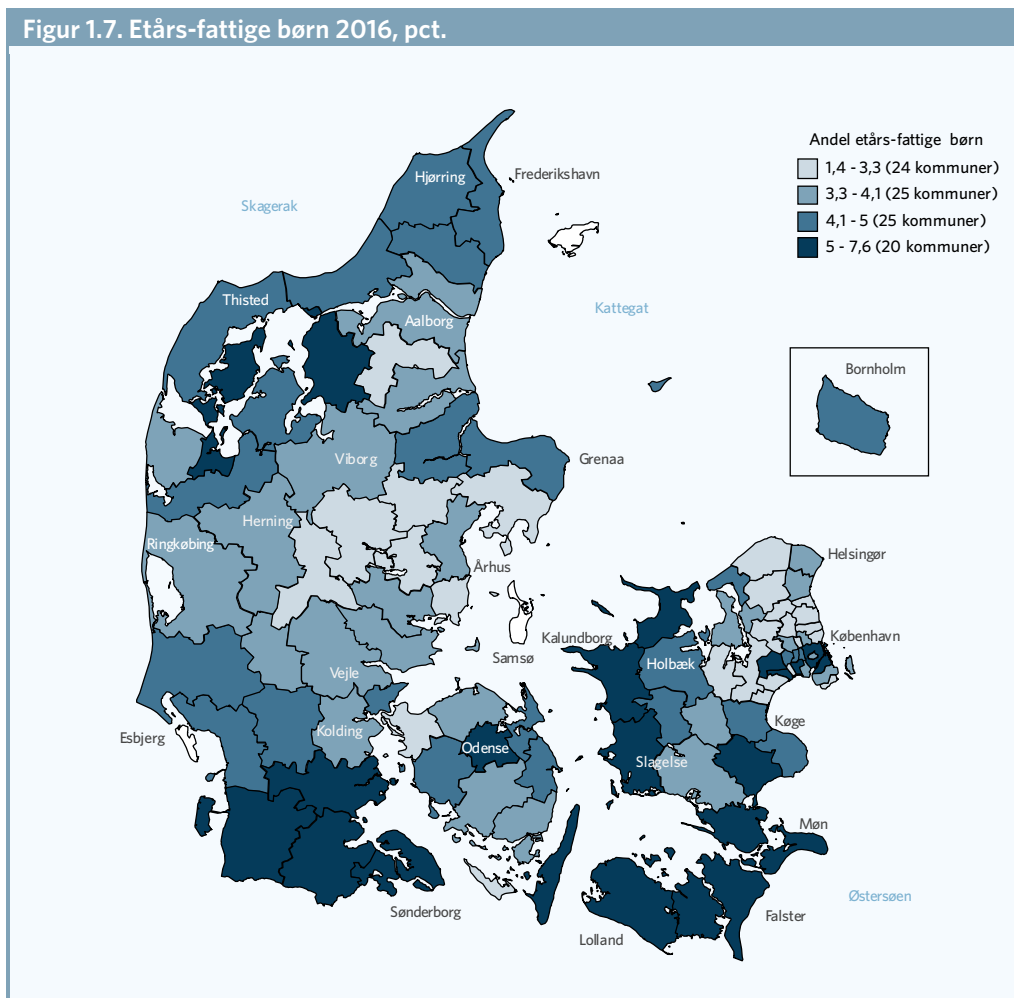
Næstefter Egedal kommer Allerød, Skanderborg og Gentofte kommuner med omkring 2 pct. etårs-fattige børn. Generelt ses det af tabel 1.1, at de 15 kommuner med relativt færrest etårs-fattige børn er placeret nord for København og omkring Århus. Tilsvarende kan vi se fordelingen i figur 1.7, hvor de mørkeste kommuner er de kommuner med relativt flest etårs-fattige børn, og de lyseste kommuner er de kommuner med relativt færrest etårs-fattige børn.

①

En række kommuner nord for København og omkring Århus har den laveste andel af fattige børn

Fattigdom har konsekvenser både i barndommen, hvor mange fattige børn oplever at føle sig anderledes og afskåret fra fællesskabet, og trækker spor ind i voksenlivet

Figur 1.7. Etårs-fattige børn 2016, pct.

Anm: Se definition fattigdomsgrænse i boks 1.1. Ærø, Samsø, Læsø og Fanø er udeladt.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Fra 2015 til 2016 var der – som før vist – en stigning i antallet af fattige børn på landsplan. Ser man på, hvor i landet man har haft de største stigninger, er mønsteret, at de områder, hvor der i forvejen var flest fattige børn, er de områder, hvor stigningen i børnefattigdom har været størst.

⊙ Stigningen i børnefattigdom er størst, hvor der er flest etårs-fattige børn i forvejen

Ser man samlet på tallene for antallet af fattige børn og fordelingen rundt i landet, tegner der sig et billede af et mere splittet Danmark. Ikke alene vokser forskellen mellem rig og fattig, og mange flere børn må vokse op med dårligere betingelser – vi oplever også, at fortællingen om Danmark som et land, hvor børn møder hinanden på tværs af sociale skel, er på vej i en anden retning.

Langvarige konsekvenser af en barndom i fattigdom

At antallet af fattige børn stiger markant – og har udsigt til at stige endnu mere de kommende år – er dybt bekymrende. Børnefattigdom har store konsekvenser. Både i barndommen, hvor mange fattige børn oplever at føle sig anderledes og afskåret fra fællesskabet, fordi de ikke har råd til lejrskole, fødselsdage og fritidsaktiviteter (SFI 2016¹), og senere i voksenlivet, hvor fattigdom kan spores i rigtig mange afskygninger af tilværelsen.

¹ "Fattigdom og afsavn", Benjaminsen et al. 2016, SFI: https://pure.sfi.dk/ws/files/404300/1605_Fattigdom_og_afsavn.pdf

Et nyt dansk forskningsprojekt af Rune V. Lesner fra Aarhus Universitet² har for nylig vist, at der er en række konsekvenser af at vokse op i fattigdom – konsekvenser, der trækker spor helt ind i voksenlivet.

⊙ Forskningen viser, at fattigdom i barndommen har konsekvenser for voksenlivet

Som det fremgår af boks 1.2, øger fattigdom i opvæksten risikoen for bl.a. dårligere tilknytning til arbejdsmarkedet, lavere løn og kortere uddannelse som voksen. Personer, der har oplevet fattigdom, har også større risiko for at havne "dårlige job" som voksen - både i form af arbejde i brancher med dårligere lønninger og i form af lavere placeringer i jobhierarkiet.

⊙ Fattigdom i opvæksten øger risikoen for lavere løn og ringere jobtilknytning som voksen

Effekten er størst, hvis man oplever fattigdom i de senere år af barndommen. Oplever man bare et ekstra år i fattigdom i de sidste år af folkeskolen, så vil det reducere indkomsten efter skat med 6,4 pct. i voksenlivet. Måler man på erhvervsindkomst (før skat og overførsler), så reduceres erhvervsindkomsten som voksen med over 12 pct., hvis man oplever bare et ekstra år i fattigdom i denne periode af barndommen. Rune Lesners studie viser endvidere, at en opvækst i fattigdom reducerer sandsynligheden for at blive gift, være samboende og at have fået børn i 30 års alderen, jf. boks 1.2.

⊙ Et ekstra år i fattigdom som barn kan reducere indkomsten som voksen

Kilde: AE på baggrund af Rune Lesners forskning.

Forklaringen på, hvorfor fattigdommen trækker disse spor, er, at en opvækst i fattigdom har stor betydning for opbygning af færdigheder og netværk for barnet. Det får konsekvenser for børnenes uddannelses- og karrierevalg. De børn, der har oplevet fattigdom i opvæksten, træder typisk tidligere ind på arbejdsmarkedet og vælger en kortere uddannelse. Eksempelvis vælger børn, der har en opvækst i fattigdom oftere gymnasiet fra, og hvis de vælger at gå på gymnasiet, får de ofte lavere karakterer. Samtidig ender personer, der har haft en opvækst i fattigdom, oftere med en uddannelse, som giver lavere lønninger og lavere beskæftigelsesgrad.

Når familiens økonomi forbedres, klarer børn sig bedre i skolen

² "The long-term effect of childhood poverty", Rune V. Lesner. Journal of Population Economics, 2017

Bedre økonomi påvirker børnenes resultater i skolen

Udover det nye danske studie af konsekvenserne af en opvækst i fattigdom er der også flere internationale studier, der har undersøgt konsekvenserne af en opvækst i fattigdom.

Et norsk studie³ viser, at en pludselig stigning i indkomsten for familier med lav indkomst giver en stor positiv effekt på børnenes præstationer i skolen. Børn fra de lavindkomstfamilier, som fik et indkomstløft, endte således med at gennemføre længere uddannelser, og for drengene kunne man se et løft i IQ'en målt til sessionen.

① Et norsk studie finder, at en stigning i indkomsten for lavindkomstfamilier har effekt på børnenes præstationer i skolen

I et amerikansk studie⁴ finder man samme tendens som i det norske studie: Et indkomstløft til familier med lav indkomst giver en fremgang i børnenes testresultater i skolen. Denne effekt er størst for de børn, der kommer fra mere udsatte familier. Mens det norske studie udnyttede, at olieboomet gav et pludseligt indkomstløft, så benytter det amerikanske studie et ændret skattefradrag for lavindkomstfamilier i undersøgelsen. Begge studier benytter altså et "indkomststød" til lavindkomstfamilier så man med stor sikkerhed kan slå fast, at der er tale om en kausal effekt: En indkomstfremgang for lavindkomstfamilier giver en positiv effekt for børnenes resultater i skolen.

① Et amerikansk studie finder, at et pludseligt indkomstløft til udsatte familier forbedrer børnenes præstationer i skolen

I SFI's rapport "Børn i lavindkomstfamilier" (2015) er der en længere gennemgang af internationale studier, der viser konsekvenser af en opvækst i en lavindkomstfamilie, og hvilken betydning en indkomstfremgang for disse familier har. I SFI's rapport konkluderes det også, at har et barn oplevet mindst ét år i fattigdom i opvæksten, så er der en betydelig større sandsynlighed for sociale udfordringer senere i livet end for børn, der har været helt ude af fattigdom hele deres opvækst. Har man oplevet fattigdom i opvæksten, er der større sandsynlighed for at komme på førtidspension, opleve ledighed og at stå uden uddannelse end for børn, der aldrig har oplevet fattigdom i opvæksten. Modsat de andre studier beskrevet her, kan SFI-studiet dog ikke direkte påvise, at sammenhængen er kausal. Men blot at der er en klar sammenhæng: Flere af de børn, der er vokset op i fattigdom, får sociale problemer som voksen sammenlignet med børn, der aldrig har oplevet fattigdom.

① Børn, der har oplevet fattigdom, får flere sociale udfordringer

Fattigdom er et problem – også økonomisk set

På trods af at såvel forskningen som erfaringerne fra dagligdagen⁵ peger på, at fattigdom i opvæksten er meget problematisk – både nu og her og på længere sigt – er der ingen negative effekter i de økonomiske beregninger, der kommer fra ministerierne. Et eksempel er de økonomiske beregninger af kontanthjælpsloftet, som Finansministeriet har lagt frem. Her får man en positiv

① Finansministeriets beregninger viser ingen negative effekter af børnefattigdom

³ Løken, K.V., M. Mogstad & M. Wiswall (2012): "What Linear Estimators Miss: The Effects of Family Income on Child Outcomes" American Economic Journal: Applied Economics, 2012

⁴ Dahl GB, Lochner L (2012) The impact of family income on child achievement: evidence from the earned income tax credit. American Economic Review, 2012

⁵ Se fx Redbarnet <https://redbarnet.dk/vores-arbejde/fattigdom-i-danmark> eller Dansk Folkehjælp <https://www.folkehjaelp.dk/det-goer-vi/frivilligt-socialt-arbejde/foedselsdagshjaelp>

provenu-effekt, idet staten sparer penge på udbetaling af overførsler, og man har desuden beregnet en positiv effekt på arbejdsudbuddet – til trods for, at den effekt er meget usikker og kun forventes at være på omkring 500 personer.

Skatteministeriet har beregnet, at kontanthjælpsloftet sammen med integrationsydelsen næsten vil fordoble børnefattigdommen. Men dette har ingen negative effekter i beregningerne, selv om forskningen tyder på, at der er langsigtede negative konsekvenser for de børn, der vokser op i fattigdom. Konsekvenser for den enkelte, der – som vist her – også er en udgift for samfundet. Når fattigdom i opvæksten øger risikoen for at få lavere løn, kortere eller ingen uddannelse og ringere arbejdsmarkedstilknytning er det i høj grad noget, der kan mærkes på samfundsøkonomien.

⊖
Fattigdom har ingen negativ effekt i de økonomiske beregninger

Alligevel bliver de økonomiske omkostninger af fx kontanthjælpsloftet sat til nul kroner i Finansministeriets beregninger. Kontanthjælpsloftet er udelukkende en økonomisk gevinst i beregningerne.

⊖
Kontanthjælpsloftet er en økonomisk gevinst i beregningerne

Store internationale organisationer som OECD og IMF er i deres seneste rapporter begyndt at regne på de økonomiske konsekvenser ved fattigdom og ulighed, som giver udslag i væksten, fordi der sker en underinvestering i uddannelse blandt de fattigste i samfundet, når uligheden stiger.

⊖
OECD og IMF anerkender, at fattigdom og øget ulighed har omkostninger for et samfund

Det er på tide, at vi også begynder at anerkende de negative økonomiske effekter, som fattigdom i et samfund har. Danmark har været kendt som et rigt land med en stor grad af lighed og muligheder for alle i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. Resultaterne fra dette kapitel tyder på, at der er ridser i lakken i den gode fortælling om Danmark som mulighedernes land, hvor børn fra forskellige sociale lag sidder ved siden af hinanden i skolen og har de samme muligheder i livet. Med den stigende børnefattigdom – i særligt nogle dele af landet – er vi med hastige skridt på vej væk fra den model og går i stedet i en retning, hvor vi med fuld bevidsthed forringer mulighederne for de mest udsatte grupper af børn i vores samfund.

⊖
Vi bør anerkende de negative økonomiske effekter, som fattigdom giver

2 KAPITEL

Skellet mellem rig og fattig bliver dybere

Forskellen mellem rig og fattige vokser i Danmark. Mens de allerrigeste oplever store stigninger i deres indkomst, falder indkomsten for de 10 pct. fattigste danskere. Dertil er der en stor gruppe danskere, som oplever, at deres indkomst står mere eller mindre i stampe. De 40 pct. fattigste tegner sig for en stadig mindre del af den samlede indkomst i landet. Særligt gruppen af enlige unge under 30 år har haft en meget sløj indkomstudvikling de senere år. Den ulige indkomstfordeling går igen i de danske storbyer. Skellene mellem velhaverkvarterer og fattigere områder bliver kraftigere og dybere i disse år.

I dette kapitel ser vi på, hvordan indkomsterne har udviklet sig for alle grupper i samfundet. Vi deler danskerne op i ti lige store grupper efter størrelsen af deres indkomst og finder, at der er stor forskel på indkomstudviklingen, afhængig af, hvor i indkomsthierarkiet man er placeret. Vi ser desuden på, hvem det er, der oplever stærkt stigende indkomster og deciderede faldende indkomster. Hvilken alder har de? Hvilken type familie er der især tale om? Og hvor bor de?

Mens de rigeste drøner op ad indkomstkurven, står de fattigste stille

Indkomstforskellene mellem top og bund i Danmark er vokset markant siden 2010. Mens de 10 pct. fattigste danskere haft et reelt fald i indkomsten efter skat (disponibel indkomst) på 2.800 kr., svarende til et reelt fald på tre pct. af deres indkomst, så er det gået den modsatte vej for de rigeste.

① De 10 pct. fattigste har oplevet et fald i indkomsten på 2.800 kr. siden krisen

Siden 2010 har de 10 pct. rigeste haft en real indkomstfremgang på 72.300 kr. efter skat, svarende til en fremgang i indkomst på 13,4 pct.

① De 10. rigeste har fået 72.300 kr. mere siden krisen

I tabel 2.1 er indkomsten efter skat vist for hele befolkningen opdelt i ti lige store indkomstgrupper (deciler). 1. decil er således de 10 pct. med de laveste indkomster, mens 10. decil er de 10 pct. af befolkningen med de højeste indkomster. Af tabellen ses det, at indkomstfremgangen siden 2010 er større, des højere indkomstdecil man tilhører. Det gælder både opgjort i kroner og i procent. Særligt de 10 pct. rigeste, og i endnu højere grad den rigeste procent, har haft en højere indkomstfremgang end alle andre.

① Jo højere indkomstgruppe, jo højere indkomstfremgang

Tabel 2.1. Indkomstudvikling fra 2010-2016, fordelt på indkomstgrupper

	2010	2016	Stigning	Relativ ændring
	1.000 kr.		Procent	
1. decil (10 pct. fattigste)	94,5	91,7	-2,8	-3,0
2. decil	145,2	145,8	0,6	0,4
3. decil	168,7	173,1	4,4	2,6
4. decil	191,2	196,8	5,6	2,9
5. decil	214,4	222,4	8,0	3,7
6. decil	238,3	249,2	10,9	4,6
7. decil	265,1	279,5	14,4	5,4
8. decil	298,2	317,2	19,1	6,4
9. decil	346,5	372,8	26,3	7,6
10. decil (10 pct. rigeste)	541,0	613,3	72,3	13,4
Den rigeste procent (1 pct.)	1.221,1	1.491,9	270,7	22,2

Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Fordelt på indkomstdeciler. Faste 2018-priser.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Zoomer man ind på den rigeste procent, så har de haft en real indkomstfremgang på over 270.000 kr. siden 2010, svarende til en realvækst på 22 pct. Indkomstfremgangen på 270.000 kr. for den rigeste procent svarer til det tredobbelte af indkomstniveauet for de 10 pct. fattigste, som er på knap 92.000 kr. i gennemsnit. Sagt med andre ord: Den rigeste procent har siden 2010 oplevet en stigning, der er tre gange så stor som de fattigstes årsindkomst.

⊙ Den rigeste procent har haft en real indkomstfremgang på over 270.000 kr. siden 2010

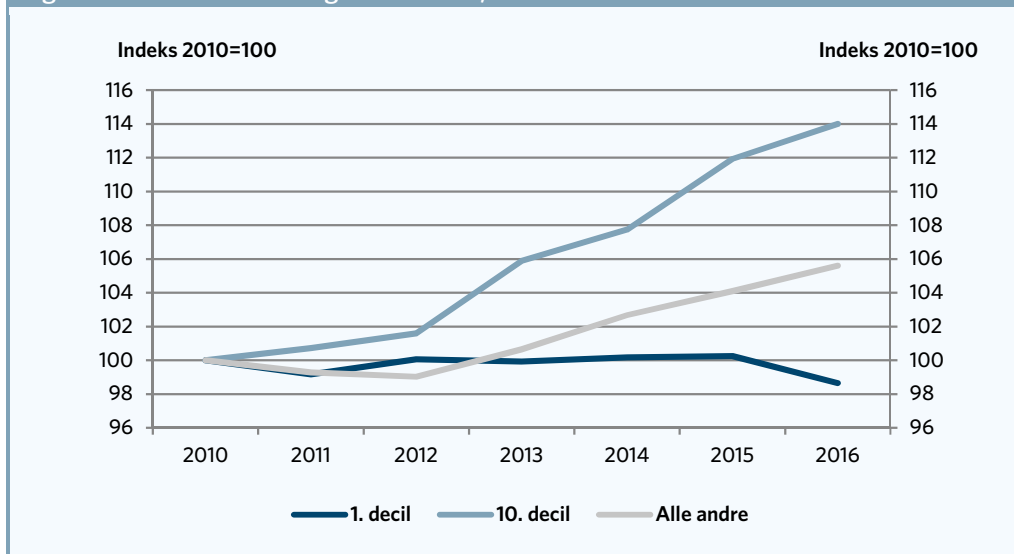
Den rigeste procent har siden 2010 oplevet en stigning, der er tre gange så stor som de fattigstes årsindkomst

Indkomstudviklingen for de 10 pct. fattigste (1. decil) og de 10 pct. rigeste (10. decil) er sammenholdt i figur 2.1. Tallene er indekseret, så man kan sammenligne udviklingen, men ikke selve niveauerne. Mens de rigeste 10 pct. har øget deres indkomst med 14 pct., så er de fattigste faktisk blevet lidt fattigere siden krisen. I figuren er studerende pillet ud, hvilket gør faldet lidt mindre end i tabellen ovenfor. Men de fattigste 10 pct. ligger fortsat med en meget flad kurve og har fra 2015 til 2016 et fald i deres indkomst. "Alle andre", dvs. alle grupper i mellem de rigeste 10

⊙ De rigeste 10 pct. har øget deres indkomst med 14 pct. siden 2010

pct. og de fattigste 10 pct., har haft en mindre indkomstfremgang på mellem 5 og 6 procent af deres indkomst siden 2010.

Figur 2.1. Indkomstudvikling siden krisen, ekskl. studerende

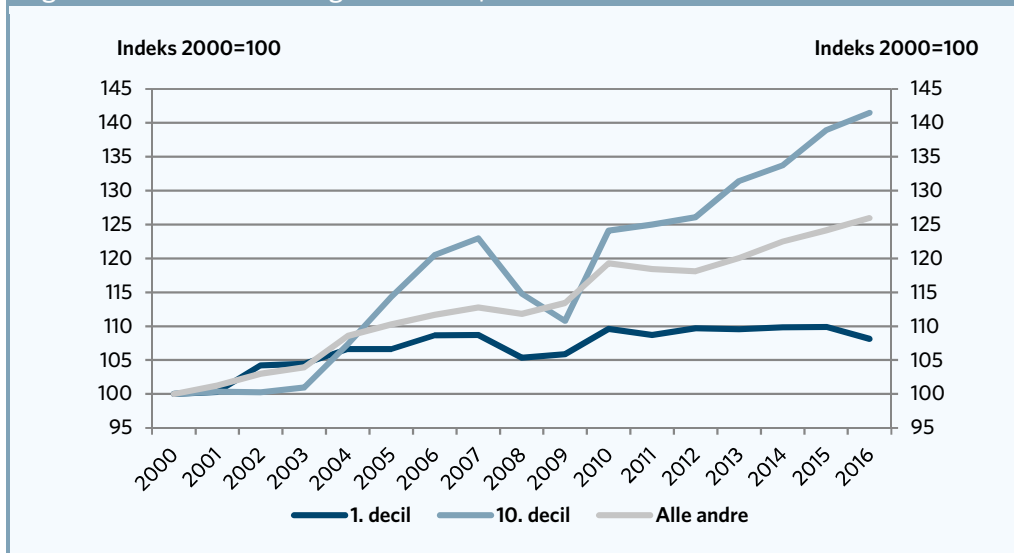
Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Faste 2018-priser. Familier hvor mindst en af de voksne er studerende er udeladt

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Hvis vi går endnu længere tilbage, til år 2000, kan man se, at indkomsterne for de 10 pct. rigeste dykkede under finanskrisen i 2008 og 2009, men allerede i 2010 var det tabte indhentet igen. Herefter er indkomsterne for de rigeste vokset støt hver år. Det fremgår af figur 2.2.

⊙ Indkomsterne faldt for de rigeste under krisen, men allerede i 2010 var det tabte indhentet

Figur 2.2. Indkomstudvikling siden 2000, ekskl. studerende

Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Indeks. Faste 2018-priser. Familier hvor mindst en af de voksne er studerende er udeladt af opgørelsen.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Mens de rigeste 10 pct. ligger 41 procent over deres indkomst i 2000, så har de fattigste 10 procent kun oplevet et stigning otte procent fra 2000 til 2016. Forskellen mellem de rigeste og fattigste er altså vokset markant.

⊙ De rigeste 10 pct. ligger 41 pct. over deres indkomst i år 2000

De rigeste sidder på en stadig større del af de samlede indkomster

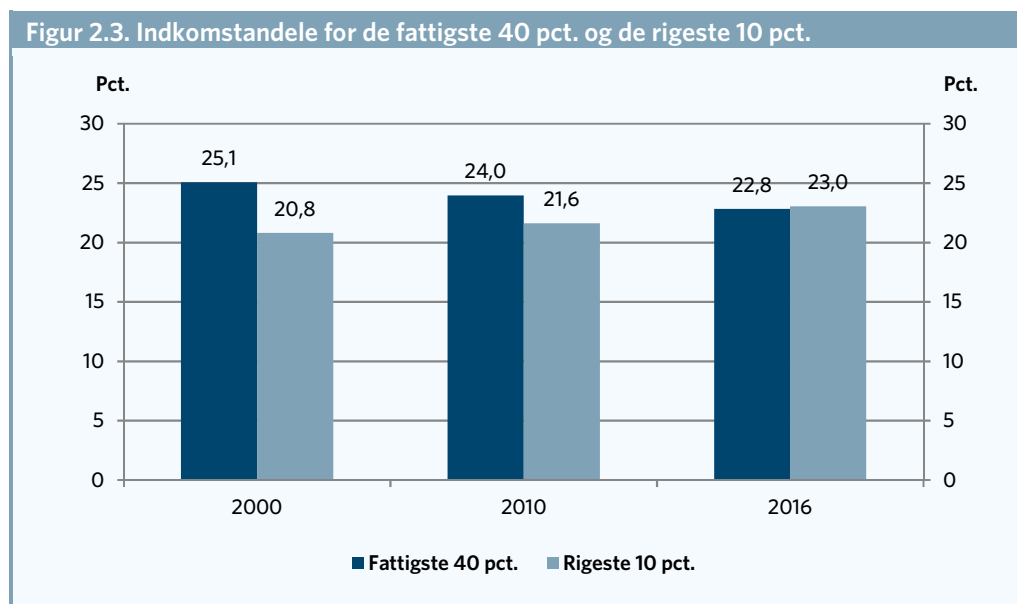
En anden måde at illustrere den skæve udvikling i indkomsterne er ved at se på, hvor stor en del af de samlede indkomster i landet de forskellige indkomstgrupper råder over. Dvs. hvor stor en "indkomstandel" henholdsvis de rigeste og fattigste grupper sidder på.

I figur 2.3 er indkomstandelen for de 40 pct. med de laveste indkomster sammenlignet med de 10 pct. med de højeste indkomster. Af figuren ses det, at de 10 pct. med de højeste indkomster tilsammen har den samme indkomstandel som de 40 pct. med de laveste indkomster har tilsammen. Begge grupper har nu omkring 23 pct. af den samlede indkomstmasse, selvom den ene gruppe er fire gange så stor som den anden gruppe.

⊙ De 10 pct. rigeste har samme indkomstandel som de 40 pct. med de laveste indkomster tilsammen.

Går man tilbage til år 2000, så havde de 40 pct. med de laveste indkomster tilsammen 25 pct. af den samlede indkomstmasse i landet, mens de 10 pct. rigeste havde 20,8 pct. I dag har begge grupper omkring 23 pct. af den samlede indkomstmasse opgjort efter skat.

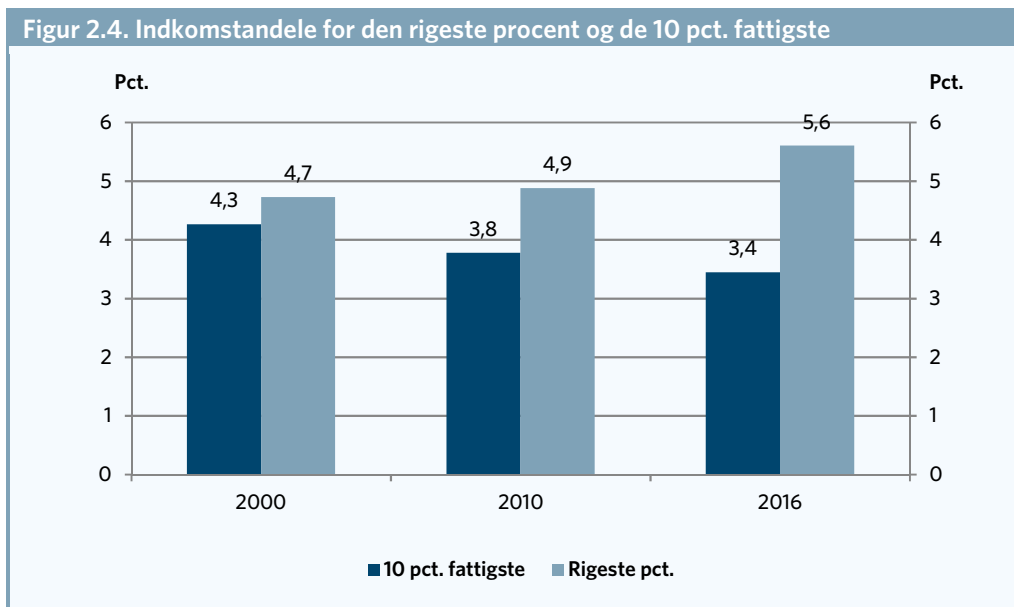
⊙ De fattigste 40 pct. sidder på en mindre indkomstandel i dag

Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Faste 2018-priser.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Zoomer man ind på den rigeste procent, så har de nu 5,6 pct. af den samlede indkomstmasse. Det er væsentlig mere end de 10 pct. fattigste, som tilsammen har 3,4 pct. af den samlede indkomstmasse opgjort efter skat. Går man tilbage til år 2000, så havde den rigeste procent 4,7 pct. af de samlede indkomster, mens de 10 pct. fattigste havde 4,3 pct. Så mens den rigeste procent får en stadig større andel af den samlede indkomstmasse i Danmark, så bliver andelen for de 10 pct. fattigste mindre og mindre. Det er vist i figur 2.4.

⊙ Den rigeste procent sidder på 5,6 pct. af indkomstmassen

Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Faste 2018-priser.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Som figurerne i dette kapitel har vist indtil nu, vokser afstanden mellem de fattigste og de rigeste. De rigeste lever i en verden, hvor man i mindre og mindre grad behøver tænke på, hvad ting koster. Man har råd og mere end det. Samtidig er budgettet blevet strammere for de fattigste danskere – ikke mindst for den voksende gruppe, der lever i fattigdom.

⓪ Afstanden mellem de fattigste og de rigeste vokser

Men selv om afstanden fra top til bund er stor, så er der ikke nødvendigvis så fysisk langt fra velhaverkvarterer til de fattigere boligområder. I storbyerne lever begge grupper tæt på hinanden, men dog ikke blandet. Der går klare skillelinjer gennem de danske storbyer. Skillelinjer, der bliver kraftigere og dybere de seneste år.

⓪ I storbyer lever både rige og fattige grupper, men sjældent blandet

De opdelte byer

Områderne omkring landets to største byer, København og Århus, er blevet mere og mere opdelte siden krisen. I hovedstadsområdet findes de største indkomstforskelle, men både postnumre i hovedstadsområdet og Århusområdet ligger blandt de områder i landet, hvor indkomsterne er vokset aller mest siden krisen.

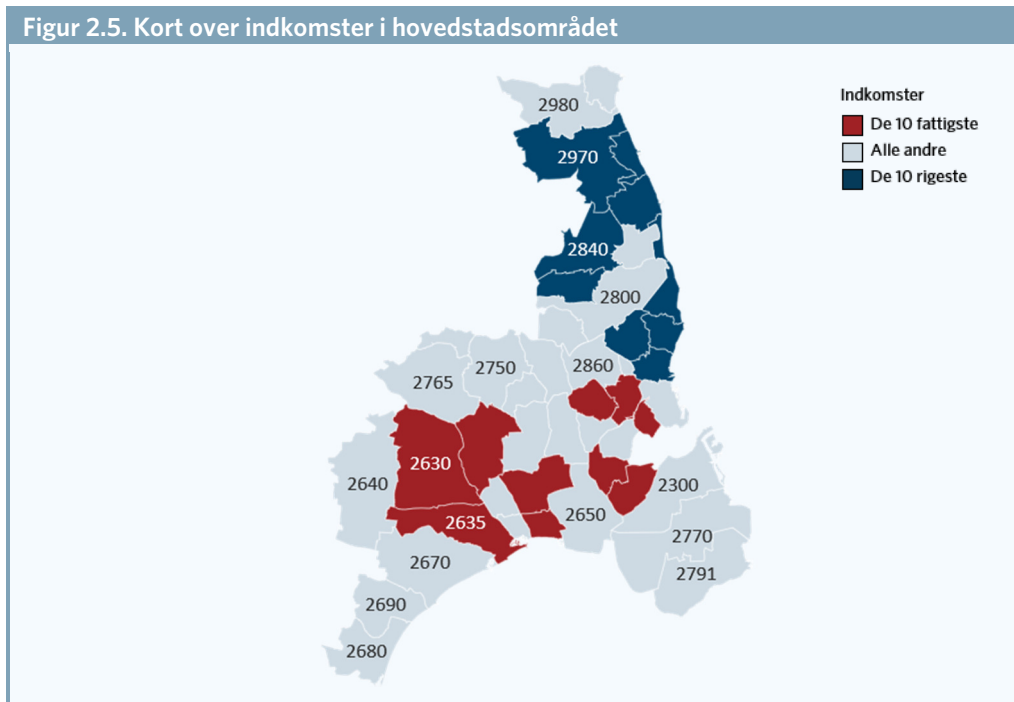
⓪ København og Århus er blevet mere opdelte efter krisen

Figur 2.5 viser indkomsterne i hovedstadsområdet⁶ på et landkort. I figuren er de ti rigeste postnumre vist med den mørkeblå farve, mens de ti fattigste postnumre er vist med den røde farve. Af kortet er det tydeligt, at de rigeste postnumre ligger nord for København. Derudover ses det også af kortet, at de fattigste områder består af en række postnumre i byen København samt en række postnumre på den københavnske vestegn.

⓪ De rigeste postnumre i hovedstadsområdet er nord for København

⁶ Hovedstadsområdet er afgrænset til alle postnumre i intervallet 1000-2990. Udover København indgår der altså en række områder omkring København samt en del af Nordsjælland.

Figur 2.5. Kort over indkomster i hovedstadsområdet

Anm: Opgjort på ækvivaleret disponibel indkomst. 2018-priser. Se også boks 2.1. Århus/Østjylland er afgrænset til alle postnumre mellem 1000-2990.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

De rigeste og fattigste postnumre i hovedstadsområdet er vist i tabel 2.2, hvor man kan se, hvad indkomsten præcist er de i forskellige postnumre. Det postnummer med den højeste gennemsnitlige indkomst er 2930 Klampenborg, hvor den gennemsnitlige indkomst efter skat er 745.500 kr. Det er en del højere end det næstrigste postnummer, som er 2960 Rungsted Kyst med knap 665.000 kr. i gennemsnitlig indkomst.

Ⓞ Klampenborg er Danmarks rigeste postnummer. Her er den gennemsnitlige indkomst efter skat er 745.500 kr.

Tabel 2.2. Top og bund 10 postnumre i hovedstadsområdet

10 rigeste postnumre				10 fattigste postnumre			
Postnr	Navn	Indkomst (kr.)	Real vækst siden 2010 (%)	Postnr	Navn	Indkomst (kr.)	Real vækst siden 2010 (%)
2930	Klampenborg	745.500	23,3	2200	København N	203.600	9,0
2960	Rungsted Kyst	664.700	21,3	2400	København NV	207.200	2,5
2942	Skodsborg	607.600	7,3	2450	København SV	217.600	7,1
2840	Holte	555.100	18,9	2660	Brøndby Strand	222.500	1,5
2950	Vedbæk	546.200	17,9	2635	Ishøj	227.900	1,6
2920	Charlottenlund	524.600	17,0	2620	Albertslund	227.900	1,7
2900	Hellerup	493.100	24,2	2700	Brønshøj	235.500	2,1
2830	Virum	413.500	11,2	2500	Valby	243.000	4,9
2820	Gentofte	406.400	14,0	2630	Taastrup	245.100	2,6
2970	Hørsholm	364.200	7,7	2605	Brøndby	245.100	3,5

Anm: Opgjort på ækvivaleret disponibel indkomst. 2018-priser. Se også boks 2.1. Århus/Østjylland er afgrænset til alle postnumre mellem 1000-2990.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Det ses at tabel 2.2, at samtlige af de ti rigeste postnumre i hovedstadsområdet er nord for København. I tabellen er også de ti postnumre med de laveste indkomster i hovedstadsområdet vist. Helt i bund er tre postnumre i København: 2200 København N (Nørrebro), 2400 København NV (nordvest) og 2450 København SV (Sydhavnen). I gennemsnit er indkomsten på Nørrebro 203.600 kr., hvilket er under en tredjedel af indkomsten i det rigeste postnummer i hovedstaden. Udover de tre københavnske postnumre optræder en række postnumre beliggende på den københavnske vestegn på listen. Det er Brøndby, Ishøj, Albertslund og Taastrup.

⊙
De fattigste postnumre i hovedstaden er i København N, NV og SV

I kolonnen "real vækst siden 2010 (%)" kan man se den procentvise reale vækst i indkomsten fra 2010 til 2016. Det ses, at de to rigeste postnumre, Klampenborg og Rungsted Kyst, er blandt de områder, der har haft den største indkomstfremgang siden 2010. I Klampenborg er indkomsten realt vokset med i gennemsnit omkring 23 pct., hvilket i kroner og øre svarer til en fremgang på 140.000 kr. siden 2010. Kun Hellerup toppe Klampenborg og Rungsted Kyst. I Hellerup er indkomsterne realt er steget med 24 pct. siden 2010.

⊙
I Klampenborg er der blevet 23 pct. rigere siden 2010

Som det ses af tabellen, er indkomsterne vokset markant mere i de ti rigeste postnumre end i de ti fattigste. Undtagelsen er indkomstfremgangen på Nørrebro (København N) og i Sydhavnen (København SV), som er vokset pænt. Begge postnumre har en meget blandet social sammensætning.

Ser vi på området omkring Danmarks næststørste by, Århus, er tendensen i høj grad den samme som i hovedstaden. Indkomstforskellene i Østjylland omkring Århus⁷ er dog ikke helt så store som i hovedstadsområdet, hvilket skyldes, at de rigeste områder omkring Århus ikke har de samme høje gennemsnitlige indkomster, som man finder nord for København.

⊙
Århus bliver ligesom København mere opdelt om end ikke i samme tempo

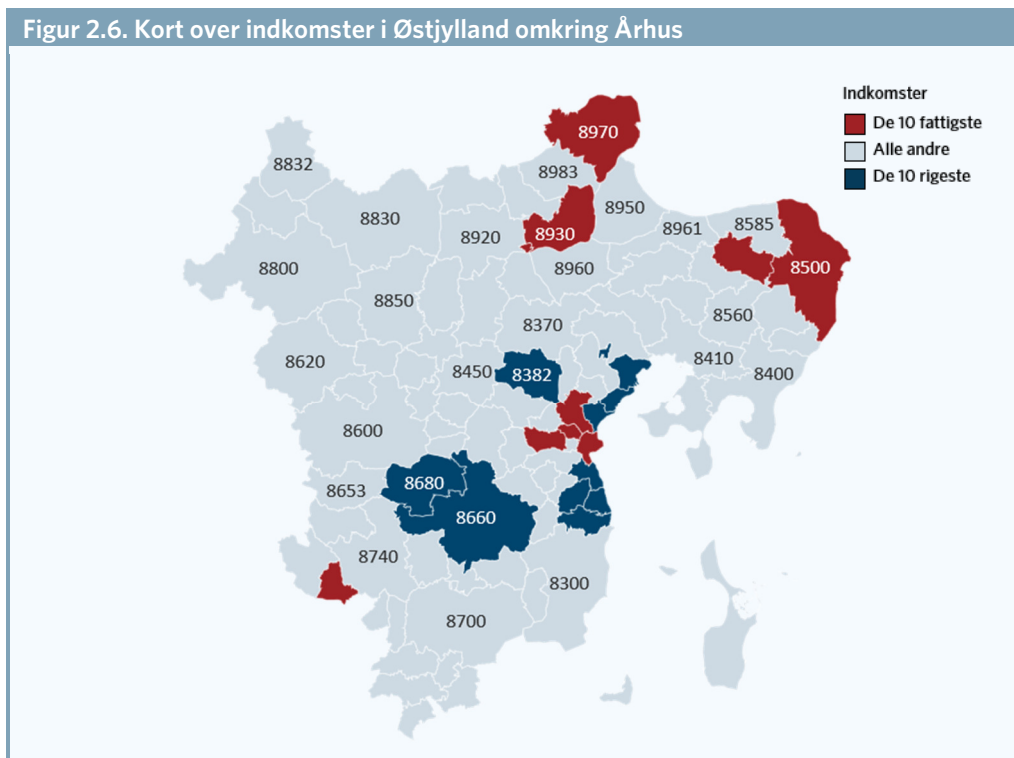
De rigeste områder i Østjylland er ikke stukket af i samme omfang som de nordsjællandske postnumre

I figur 2.6 er indkomsterne i Østjylland omkring Århus vist på et kort. På kortet er de 10 fattigste postnumre vist med rød, mens de 10 rigeste postnumre er vist med den mørkeblå farve. Af kortet ses det, at de rigeste postnumre dels er placeres tæt på Århus langs kysten, dels er Ry og Skanderborg også vist med den mørkeblå farve da de også er blandt de 10 rigeste postnumre. Blandt de fattigste postnumre ses det, at der er en række postnumre i Århus by, og at der er en række postnumre i den nordlige del af området, som er blandt områdets fattigste.

⊙
De rigeste områder i Østjylland er tæt på Århus langs kysten, Ry og Skanderborg

⁷ Området er afgrænset bredt ved at se på postnumre i intervallet 8000-8990. Dvs. udover Århus indgår også eksempelvis Randers, Horsens, Skanderborg, Silkeborg og Viborg.

Figur 2.6. Kort over indkomster i Østjylland omkring Århus

Anm: Opgjort på ækvivaleret disponibel indkomst. 2018-priser. Se også boks 2.1. Århus/Østjylland er afgrænset til alle postnumre mellem 8000-8990.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Det rigeste område omkring Århus er 8240 Risskov med en gennemsnitlig indkomst på 353.000 kr. Det er altså ikke nok til at være blandt de 10 rigeste postnumre i hovedstadsområdet. Efter Risskov kommer 8250 Egå og 8270 Højbjerg, som begge ligger tæt på Århus by. På top 10 over de rigeste postnumre omkring Århus finder man også 8680 Ry (mellem Skanderborg og Silkeborg) og 8660 Skanderborg. De 10 postnumre med de højeste og laveste indkomster omkring Århus er vist tabel 2.3.

ⓘ Risskov er det rigeste postnummer i Østjylland. Gennemsnitlig indkomst på 353.000 kr.

Det ses, at 8900 Randers C er det postnummer, hvor indkomsten i gennemsnit er lavest. Her er indkomsten efter skat på godt 195.000 kr., hvilket er lavere end det fattigste postnummer i hovedstadsområdet. Herefter følger to postnumre i Århus by: 8210 Århus V og 8220 Aarhus N.

ⓘ Randers C har den laveste indkomst

Generelt har de 10 rigeste postnumre haft en højere indkomstfremgang end de 10 fattigste områder. De rigeste områder i Østjylland er dog ikke stukket af fra de andre i samme omfang, som det er tilfældet for de rigeste nordsjællandske postnumre. I perioden har Risskov haft den største fremgang, og siden 2010 er indkomsten steget med 36.700 kr. reelt svarende til en vækst på knap 12 pct. I den anden ende af skalaen er indkomsten faldet reelt i Randers C. Et fald på 0,1 pct. eller 300 kr. målt reelt. Også i Østjylland er forskellen mellem det rigeste og fattigste område altså blevet større siden krisen.

ⓘ Siden krisen er forskellene mellem de rigeste og fattigste områder blevet større i Østjylland

Tabel 2.3. Indkomstudvikling, 2010-2016, Østjylland omkring Århus

10 rigeste postnumre				10 fattigste postnumre			
Postnr	Navn	Indkomst (kr.)	Real Vækst siden 2010 (%)	Postnr	Navn	Indkomst (kr.)	Real vækst siden 2010 (%)
8240	Risskov	353.000	11,6	8900	Randers C	195.700	-0,1
8250	Egå	347.900	10,3	8210	Aarhus V	214.900	4,5
8270	Højbjerg	327.000	9,9	8200	Aarhus N	216.200	3,6
8320	Mårslet	320.300	7,7	8220	Brabrand	221.100	6,7
8680	Ry	313.500	9	8765	Klovborg	222.200	5,2
8330	Beder	313.300	7,1	8930	Randers NØ	226.500	3,2
8382	Hinnerup	303.900	10,4	8970	Havndal	229.000	8,3
8340	Malling	298.600	9,7	8000	Aarhus C	230.200	5,8
8660	Skanderborg	295.600	8,9	8586	Ørum Djurs	232.300	3,6
8541	Skødstrup	295.200	9,8	8500	Grenaa	233.700	2,1

Anm: Opgjort på ækvivaleret disponibel indkomst. 2018-priser. Se også boks 2.1. Århus/Østjylland er afgrænset til alle postnumre mellem 8000-8990.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Boks 2.1. Metode

Indkomstudviklingen er opgjort ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Det er indkomsten efter skat pr. husstand korrigeret for stordriftsfordele. På denne måde kan indkomsten sammenlignes mellem husstande uanset størrelsen på husstanden.

Postnumre er afgrænset ud fra bopæl. Det er de gældende postnumre i 2016, der er brugt, og ved evt. omlægninger af postnumre tilbage i tid er det geografiske område som postnummeret dækker i 2016 der er ført tilbage i tid, så opgørelsen er konsistent før 2016 uanset evt. sammenlægninger eller opsplitninger af postnumre.

Indkomsterne er vist i faste 2018-priser fremskrevet med forbrugerprisudviklingen.

De unge taber indkomstterræn

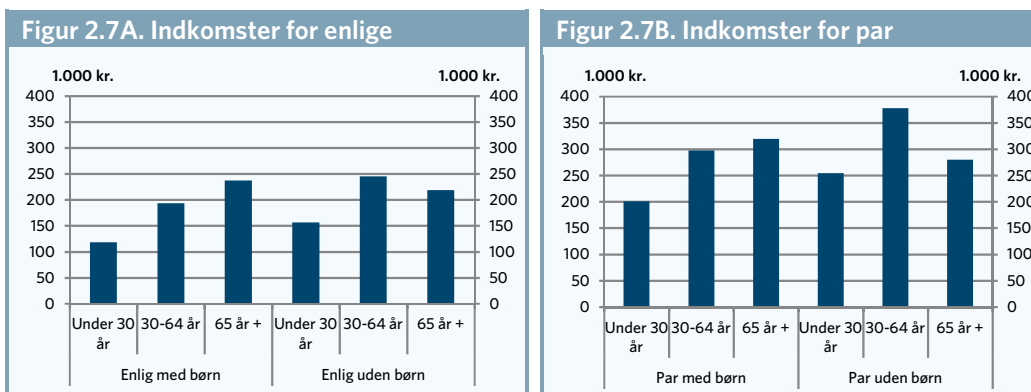
Vi har indtil nu set, at der bliver større forskel mellem de rigeste og fattigste – og at de klare indkomstskel i byerne er blevet endnu mere markante over de senere år. Her mod slutningen af kapitlet vil vi gå over til at se på, hvilke personer og familier der gemmer sig bag tallene ovenfor. Hvem er det, der har oplevet stigende og faldende indkomster? Har de børn? Bor de for sig selv? Og hvor gamle er de?

I figur 2.7A er de disponible indkomster vist for familier bestående af enlige. Her er der opdelt på alderen for den enlige, samt om der er hjemmeboende børn i husstanden. Dette kan sammenholdes med figur 2.7B, hvor indkomsterne for parfamilier er vist. I figur 2.7B er der også opdelt på, om der er hjemmeboende børn og på alderen for den ældste person i familien.

Af figur 7A og 7B ses det, at par i aldersgruppen 30-64 år uden hjemmeboende børn har de højeste indkomster på i gennemsnit knap 380.000 kr. De laveste indkomster er blandt unge enlige med

⊙ De laveste indkomster er blandt unge enlige med børn

hjemmeboende børn. De har i gennemsnit indkomster på knap 120.000 kr. Herefter følger enlige unge uden børn med gennemsnitlige indkomster på over 155.000 kr.

Anm: Studerende er udeladt. Alderen er opgjort ud fra den ældste person i familien. Indkomsterne er husstandsækvivalerede og opgjort i faste 2018-priser.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik

I figur 2.8A og figur 2.8B er indkomstudviklingen siden 2010 for de forskellige familier vist, og der er store forskelle. Generelt har unge haft den dårligste indkomstudvikling, mens par over 30 år har haft de største indkomstfremgange.

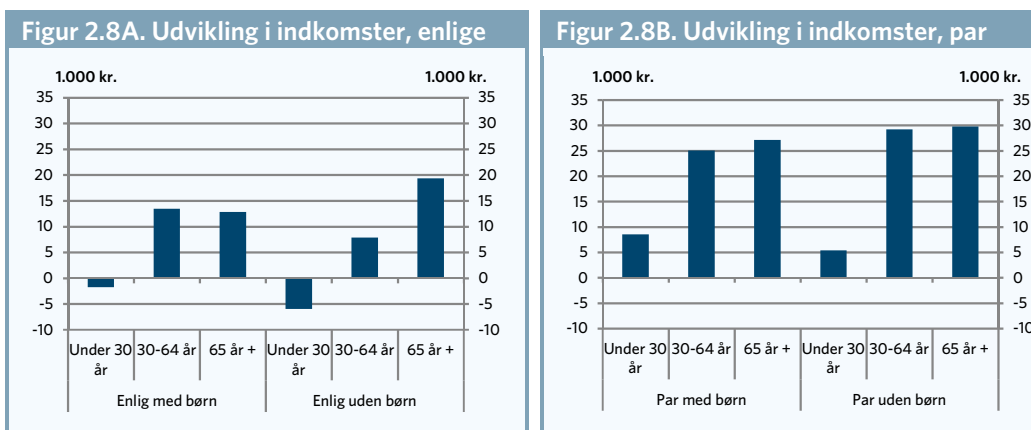
① Par over 30 år har haft de største indkomstfremgange

Særligt enlige unge springer i øjnene i figuren, og enlige unge har haft en real tilbagegang i indkomsten siden 2010. Enlige unge med hjemmeboende børn har haft en real tilbagegang på 2.000 kr. og enlige unge uden hjemmeboende børn har haft en tilbagegang i indkomsten på 6.000 kr. siden 2010. Det bemærkes, at denne opgørelse er uden studerende.

① Enlige unge med og uden børn har oplevet faldende indkomster

Medregnes studerende er tilbagegangen for de unge dog omtrent ligeså stor. Det ses også af figuren, at den største indkomstfremgang er blandt par over 65 år, som har haft en indkomstfremgang på 30.000 kr. Der er dog en relativ stor spredning i indkomsterne blandt pensionister. Den store fremgang i den gennemsnitlige indkomst blandt pensionister skyldes bl.a. pæne stigninger i både erhvervsindkomsten og formueindkomster siden 2010.

① Den største indkomstfremgang er blandt par over 65 år

Anm: Studerende er udeladt. Alderen er opgjort ud fra den ældste person i familien. Indkomsterne er husstandsækvivalerede og opgjort i faste 2018-priser.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik

En del af forklaringen på indkomsttilbagegangen for enlige unge med børn er indførelsen af kontanthjælpsloftet i 2016. I 2016 faldt indkomstoverførslerne for enlige unge med børn med 4.000 kr. i gennemsnit for hele gruppen.

Den førte politik øger uligheden

Siden krisen er de rigeste blevet meget rigere og de fattigste faktisk fattigere. Før krisen så vi, at også de fattigste havde fremgang i deres indkomster. Skellet mellem de rigeste og fattigste øges derfor endnu mere markant i disse år.

AE har tidligere vist, at de seneste 15 års skattereformer især er gået til de rigeste.⁸ De seneste tiltag fra regeringen skubber bagpå denne tendens. Et eksempel er regeringens aftale om erhvervs- og iværksætterinitiativer, som blev indgået i november 2017. Aftalen indeholder en række initiativer, som letter skatten på aktier og investeringer. Et element i aftalen var et nyt investorfradrag. Alene dette element giver en årlig skattelettelse til de allerrigeste på 78.750 kr., hvis det udnyttes fuldt ud. Det viser Finansministeriets tal.

① De seneste 15 års skattereformer især er gået til de rigeste. Og tendensen fortsætter i disse år

I den anden ende af skalaen medfører den førte politik, at flere grupper oplever tilbagegang i deres indkomster. Kontanthjælpsloft i efteråret 2016 er en stor del af forklaringen på, at gruppen af unge enlige forsørgere, oplever tilbagegang i indkomsten som vist i kapitlet.

① Kontanthjælpsloftet har ramt mange unge enlige forsørgere

At uligheden er taget til siden krisen er ikke naturgivent. En stor del af den stigende ulighed er politisk bestemt. Hvilket også betyder, at der findes en anden kurs.

① Stigende ulighed er ikke naturgivent. Der findes en anden kurs

⁸ Se analysen "15 års skattereformer har tilgodeset de rigeste": <https://www.ae.dk/analyser/15-aars-skattereformer-har-tilgodeset-de-rigeste>

3 KAPITEL

Den blandede skole er på tilbagetog

I 2007 var ca. 40 pct. af landets skoler blandede. Her var der nogenlunde lige mange elever fra alle indkomstgrupper fra top til bund. I dag er blot 28 pct. af Danmarks skoler blandede. Det sker sjældnere, at direktørens datter og lagerarbejderens søn sidder ved siden af hinanden i klassen, og det hænger sammen med, at vi lever mere opdelt end tidligere. De skoler, hvor elevers forældrene har de højeste indkomster, er stort set alle placeret omkring hovedstaden og de store byer. At den blandede skole er på tilbagetog, er skidt for sammenkrafte og forståelsen på tværs af sociale lag i samfundet.

I takt med at vi lever mere opdelt end tidligere, og at antallet af privatskoler pibler frem over hele landet, er den blandede skole blevet en mere sjælden art.

I dette kapitel ser vi på, hvad der er sket med den blandede skole. Hvor i landet er den især forsvundet? – og hvor er der fortsat mange blandede skoler i dag? Mod slutningen af kapitlet går vi over til at se på en af drivkræfterne bag den blandede skoles tilbagetog. Nemlig de stigende forskelle på forældrenes indkomster. Forskellene mellem de skoler, hvor forældrene har de højeste og de laveste indkomster, er vokset markant de senere år – og kan i høj grad afgrænses til forskellige dele af landet.

Fra knap 700 blandede skoler til 415 på under ti år

Blandede skoler er i dette kapitel defineret som en skole, hvor der er en nogenlunde ligelig fordeling af elever fra alle indkomstgrupper i samfundet. Vi har først opdelt eleverne i alle landets skoler i fem lige store grupper ud fra forældrenes indkomst (indkomstkventiler). For at en skole tæller som en *'blandet skole'*, skal den have mellem 10-30 pct. af eleverne i hver af de fem indkomstgrupper. Se definitionen i boks 3.1. Man kunne have valgt en række andre måder at definere blandede skoler på, men her er fokus alene på indkomster.

⊙ En blandet skole er defineret ved at have mellem 10-30 pct. af eleverne i hver af de fem indkomstkventiler

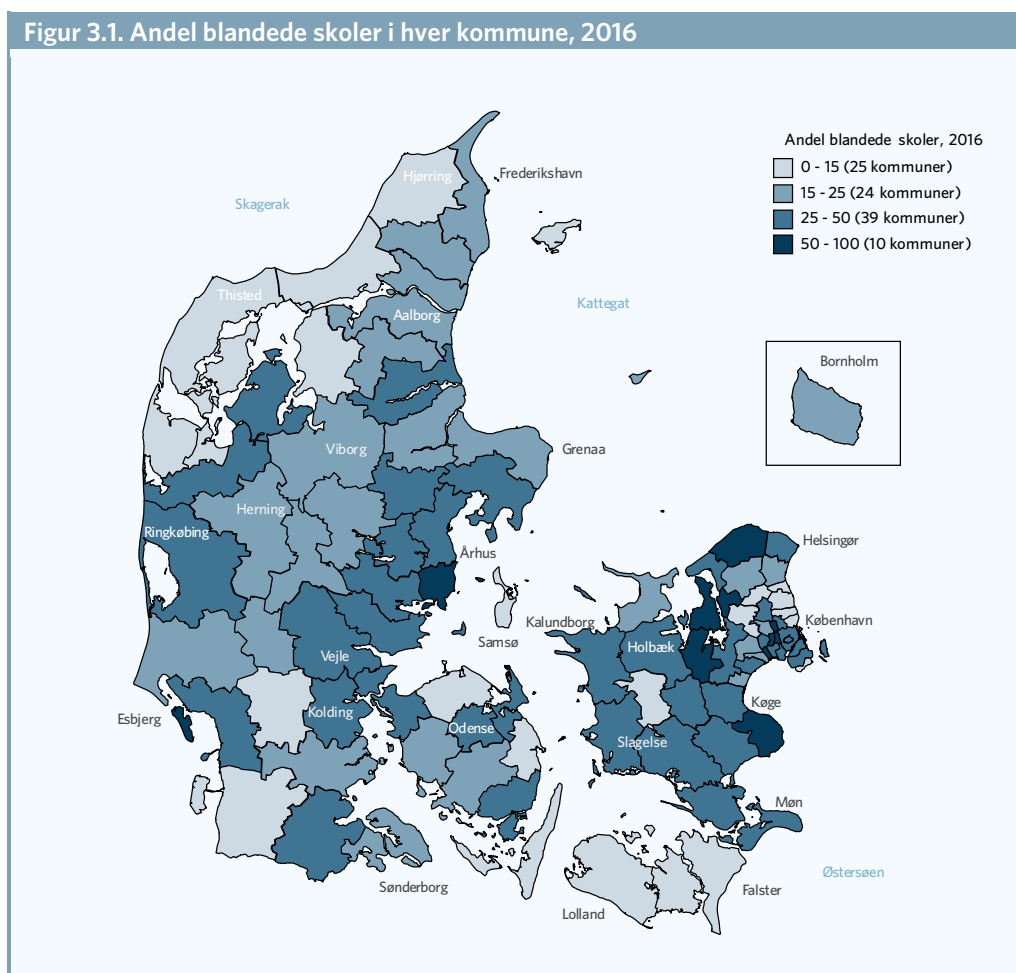
Med denne afgrænsning er der 415 blandede skoler i Danmark i 2016. Det svarer til knap 28 pct. af alle landets skoler (kun skoler med 100 elever eller flere indgår i analysen). Der er dog stor forskel fra kommune til kommune på, hvor mange blandede skoler der er i kommunen.

⊙ I dag er ca. 28 pct. af skolerne blandede

I figur 3.1 er vist et kort over de blandede skoler i 2016. På kortet er de lyse kommuner de kommuner, hvor under 15 pct. af skolerne i kommunen er blandede. Samlet er der 25 kommuner, hvor under 15 pct. af skolerne i kommunen er blandede. Af kortet ses det, at disse 25 kommuner dels er placeret i udkantsområder som Lolland-Falster, det nordvestlige Jylland og en række ø-kommuner. Samtidig ses det, at der er en række nordsjællandske kommuner, som også har en meget lille andel af blandede skoler.

⊙
I en række udkantsområder og i Nordsjælland er der få blandede skoler

Den mørke farve angiver de kommuner, hvor over halvdelen af skolerne er blandede. I alt er der blot 10 kommuner, hvor over halvdelen af skolerne er blandede. Disse kommuner er Herlev, Lejre, Rødovre, Frederikssund, Glostrup, Vallensbæk, Gribskov og Stevns på Sjælland samt Odder og Fanø i Jylland.

Anm: Kun skoler med mere end 100 elever indgår. Se boks 3.1 for definition af 'blandede skoler'.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistisk registerdata.

Går man tilbage til 2007 var der væsentligt flere skoler, der opfyldte kriteriet for at være en blandet skole. I 2007 var der 677 skoler, der opfyldte kriteriet, hvilket svarer til næsten 40 pct. af de skoler, der indgår i analysen for 2007. På bare ni år er andelen af blandede skoler altså faldet fra næsten 40 pct. til knap 28 pct. Det er et fald på 30 pct.

⊙
I 2007 var der 677 blandede skoler i Danmark

Boks 3.1. Metode

Analysen bygger på tal fra Danmarks Statistiks registre. I analysen indgår elever der starter i 0-9. klasse på en ordinær grundskole, dvs. privat- og folkeskole, men ikke efterskole og specialskole. Elever over 17 år er ikke medregnet.

Skolerne skal have minimum 100 elever i alt, heraf mindst 10 elever i aldersgruppen 7-12 år, for at indgå i analysen. Dette gøres for at sikre at særlige skoler kun med udskolingen ikke forstyrrer billedet.

Den gennemsnitlige indkomst for elevernes forældre opgøres på baggrund af ækvivaleret disponibel indkomst i familierne. Familier der ikke er skattepligtige, hvor et medlem af familien er død i løbet af året eller hvor DST ikke har oplysninger om indkomst indgår ikke.

Forældre til alle landets skoleelever er opdelt i fem lige store grupper ud fra størrelsen af deres indkomst – dvs. indkomstkventiler. For hele landet er der altså 20 pct. i hver indkomstgruppe. For at være en 'blandet skole' skal der være mellem 10-30 pct. af eleverne på skolen i hver af de 5 indkomstgrupper.

Indkomstbegrebet i analysen bygger på forældrenes samlede indkomster, dvs. løn, indkomstoverførsler, kapitalindkomster mv., opgjort efter skat. Det er altså den disponible indkomst, der er udgangspunktet her, og indkomsterne er opgjort for hele familien korrigeret for stordriftsfordele, så indkomsterne kan sammenlignes uanset familiens størrelse (dvs. husstandsækvivaleret).

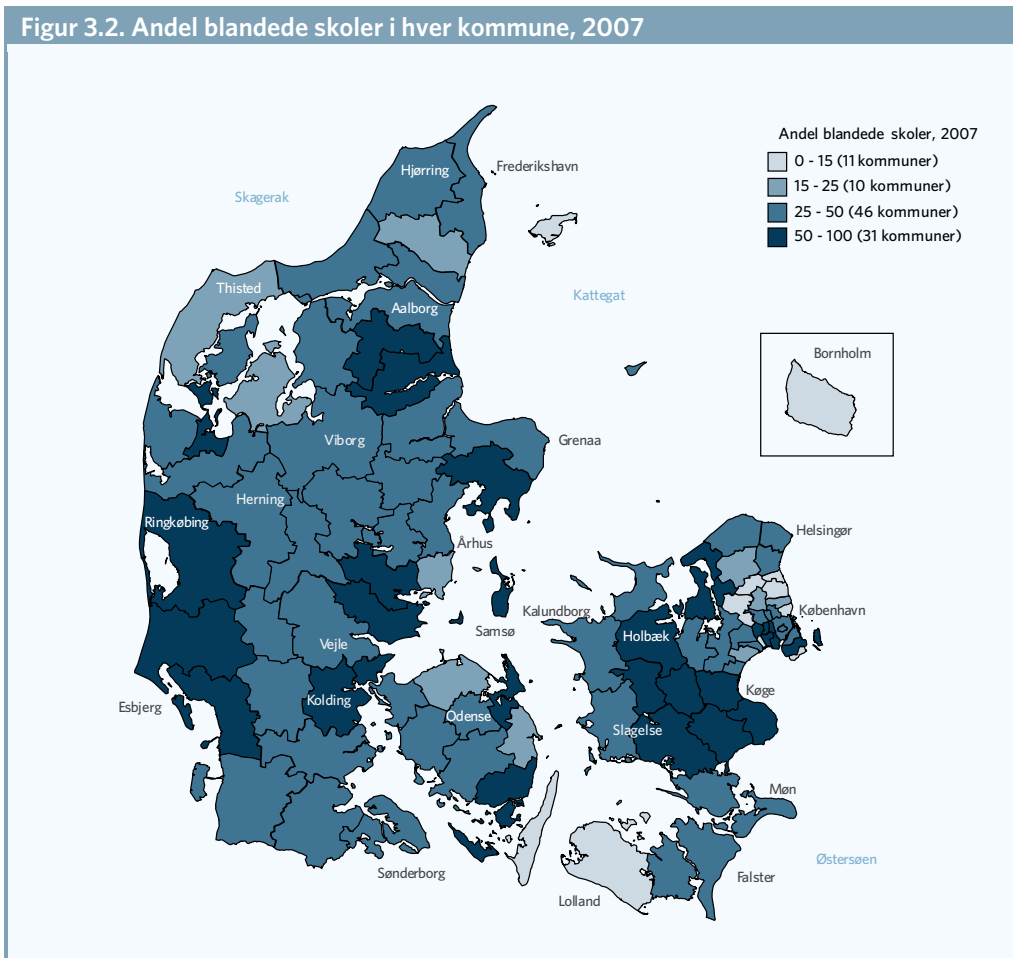
Figur 3.2 viser andelen af blandede skoler i kommunerne for ti år siden. På kortet er der brugt de samme intervaller som i figur 3.1, så kortene kan sammenlignes direkte. Af kortet ses det, at i 2007 var der blot 11 kommuner, hvor under 15 pct. af skolerne var blandede. Dette er altså steget til 25 kommuner i 2016. Af kortet ses det, at i 2007 var det eksempelvis Lolland, Langeland og Bornholm, der ligger i denne kategori samt en række kommuner nord for og omkring København.

⊙
I 2007 var der blot 11 kommuner, hvor under 15 pct. af skolerne var blandede

Landets skoler bliver mere opdelte. Skoler, hvor børn fra samfundets top og bund mødes, er meget sjældnere i dag end for bare ti år siden

På kortet er kommuner, hvor mere end halvdelen af skolerne er blandede, vist med den mørkeste farve. I alt var der 31 kommuner, hvor mere end halvdelen af skolerne var blandede i 2007. Det er faldet til 10 kommuner i 2016.

⊙
I 2007 var der 31 kommuner, hvor mere end halvdelen af skolerne var blandede

Anm: Kun skoler med mere end 100 elever indgår. Se boks 3.1 for definition af 'blandede skoler'.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistisk registerdata.

Landets skoler bliver altså mere opdelte. Skoler, hvor børn fra samfundets top og bund mødes, er meget sjældnere i dag end for bare ti år siden. Det hænger sammen med, at forskellige sociale lag i samfundet lever mere adskilt end tidligere. Som vist i kapitel 2, går der stærkere skillelinjer gennem de danske byer, hvor familier med høje og lave indkomster bor på hver sin side af skillelinjerne. Det gælder også for landet som helhed. Sociolog Jacob Lunding har i sit speciale vist, at mange elitepersoner bor tæt på andre personer fra eliten, gerne inden for en radius af 500 meter. I Klampenborg er repræsentationen af personer fra den øverste magtelite 44 gange større, end man skulle forvente ud fra Danmarks generelle demografi.

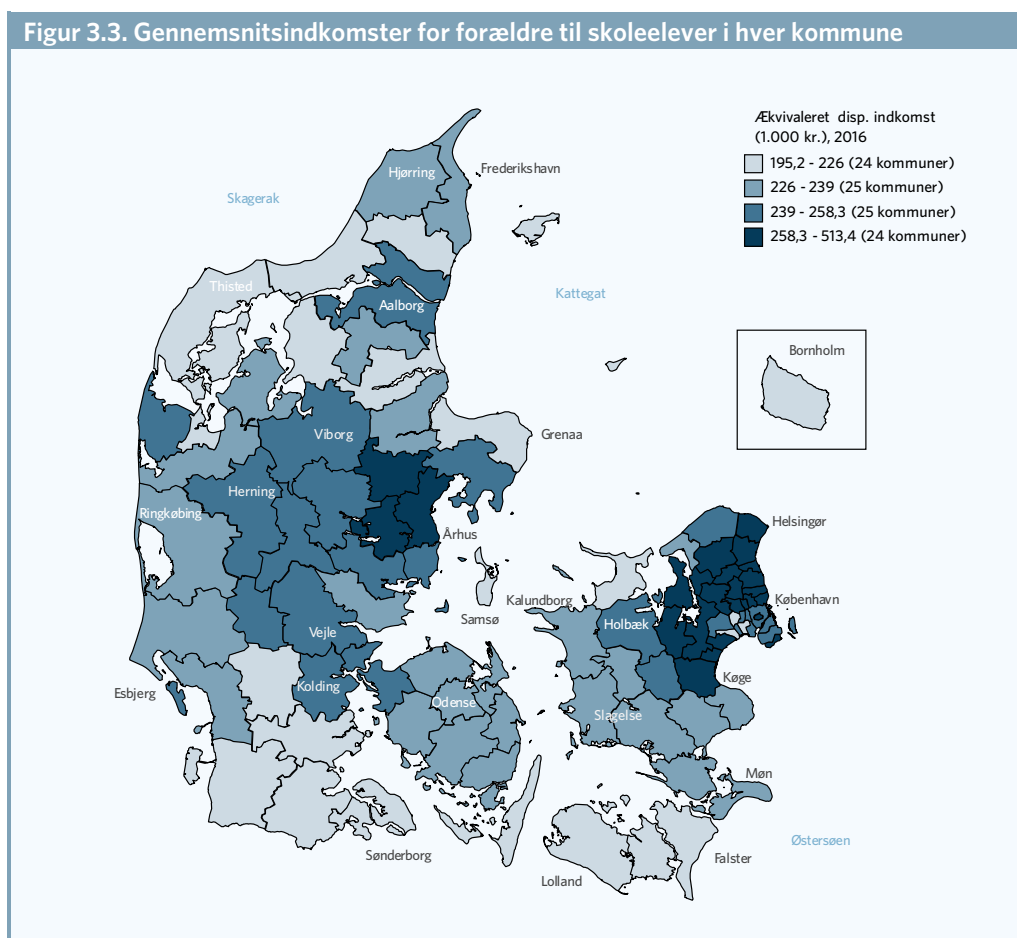
① Vi lever mere adskilt end tidligere

Børn møder i dag ofte børn fra samme samfundslag i skolen

Når voksne danskere i stigende grad søger at bo tæt på folk, der ligner dem selv – med samme type job og samme indkomststørrelse – er konsekvensen, at deres børn primært kommer til at møde andre børn fra samme samfundslag i skolen.

Som vist i figur 3.3, er der store forskelle på indkomsterne i de hjem, som landets skoleelever kommer fra. Figuren viser den gennemsnitlige indkomst for forældre til elever i landets skoler fordelt på kommuner. Kommuner med de højeste indkomster er de mørkeste kommuner, mens kommuner med de laveste indkomster er de lyseste blå. Specielt omkring hovedstaden og i og omkring Århus har skolebørnenes forældre meget høje indkomster. De laveste indkomster blandt landets forældre findes i en række yderområder som Lolland-Falster, Sønderjylland, Nordjylland og en række ø-kommuner.

⓪ Der er store forskelle i indkomsterne i de hjem, som landets skoleelever kommer fra

Anm: Forældre til skolebørn indgår. Se også boks 3.1. Der er beregnet den gennemsnitlige indkomst for forældre i hver skole hvorefter der er beregnet et simpelt gennemsnit af alle skoler i kommunen.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistisk registerdata.

De 100 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster, klumper sig sammen

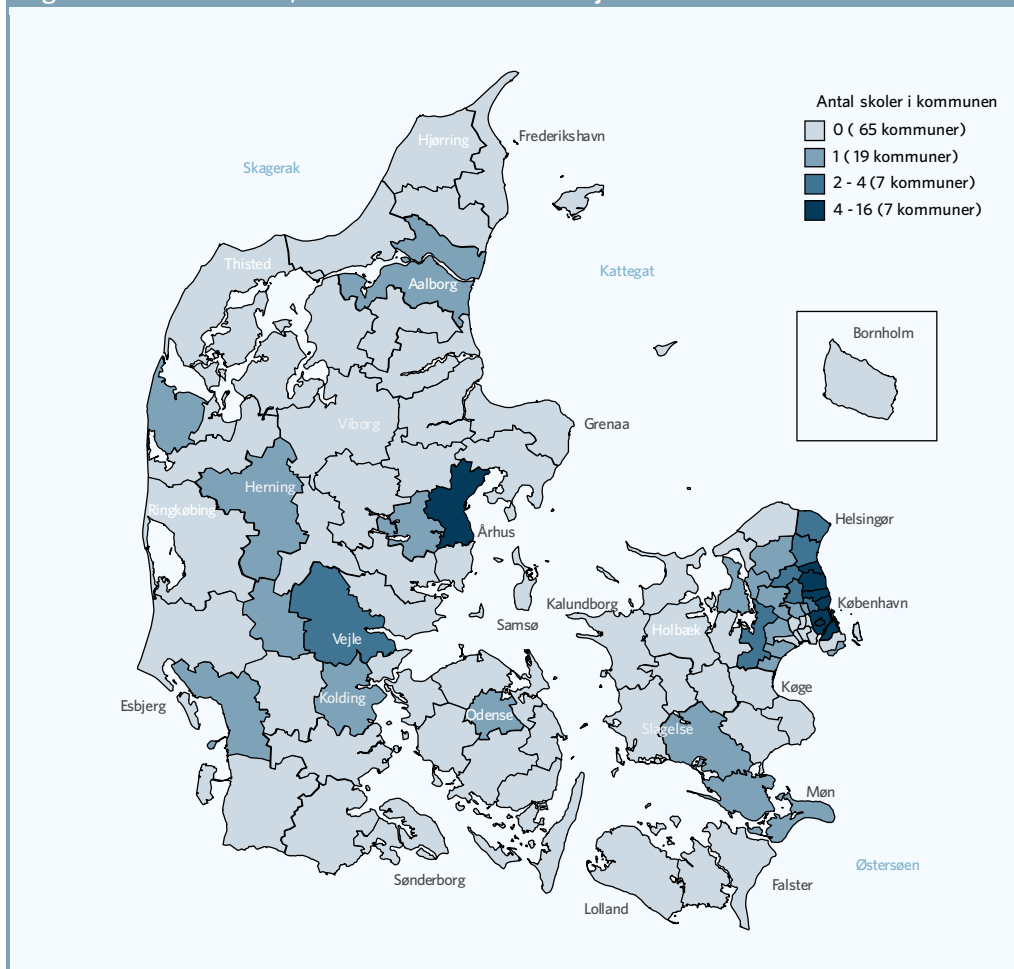
De 100 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster, ligger stort set alle i og omkring København og i Århus. Det fremgår af kortet i figur 3.4, som viser, hvor de 100 skoler, hvor forældrene har højest indkomst, ligger. Disse 100 skoler kalder vi i det følgende "høj-indkomst-skoler".

⓪ De 100 skoler, hvor forældrene har højest indkomst, ligger primært i København og Århus

Af kortet fremgår det, at 65 kommuner ikke har en høj-indkomst-skole indenfor kommunegrænsen. De kommuner, som har flere høj-indkomst-skoler, i høj grad er placeret omkring hovedstaden samt de store byer.

⊙
65 kommuner har ikke en høj-indkomst-skole indenfor kommunegrænsen

Figur 3.4. De 100 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster i 2016

Anm: Forældre til skolebørn indgår. Se også boks 3.1.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistisk registerdata.

I alt har 14 kommuner to eller flere skoler blandt de 100 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster. I disse 14 kommuner ligger der tilsammen 81 af de 100 skoler. De 14 kommuner er vist i tabel 3.2.

⊙
81 af de 100 skoler, hvor forældrene tjener mest, ligger i de samme 14 kommuner

Gentofte er den kommune, hvor der er flest skoler i top 100, hvor forældrene har de højeste indkomster

Af tabellen ses det, at den kommune med flest høj-indkomst-skoler er Gentofte, hvor 16 af de 100 skoler er placeret. Herefter følger Rudersdal og Lyngby-Taarbæk med 10 skoler hver.

⓪
Gentofte er den kommune med flest høj-indkomst-skoler

I alt er 51 af de 100 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster, privatskoler, mens de resterende 49 skoler er folkeskoler. Særligt i København og på Frederiksberg er der en stor andel privatskoler, og i disse to kommuner er der i alt 11 privatskoler, som er blandt de 100 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster.

⓪
De 100 høj-indkomst-skoler er ca. en 50-50 fordeling af privat- og folkeskoler

Tabel 3.1. Kommuner med to eller flere skoler blandt de 100 høj-indkomst-skoler

	Folkeskole	Privatskole	I alt
Gentofte	10	6	16
Lyngby-Taarbæk	7	3	10
Rudersdal	9	1	10
København	1	7	8
Århus	3	3	6
Frederiksberg	1	4	5
Hørsholm	3	2	5
Furesø	3	1	4
Allerød	3	1	4
Gladsaxe	0	3	3
Helsingør	2	1	3
Roskilde	1	2	3
Fredensborg	1	1	2
Vejle	1	1	2
100 rigeste i alt	49	51	100

Anm: Forældre til skolebørn indgår. Se også boks 3.1.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistisk registerdata.

Skoler, hvor forældre har lav indkomst, ligger især i de store byer og på Lolland

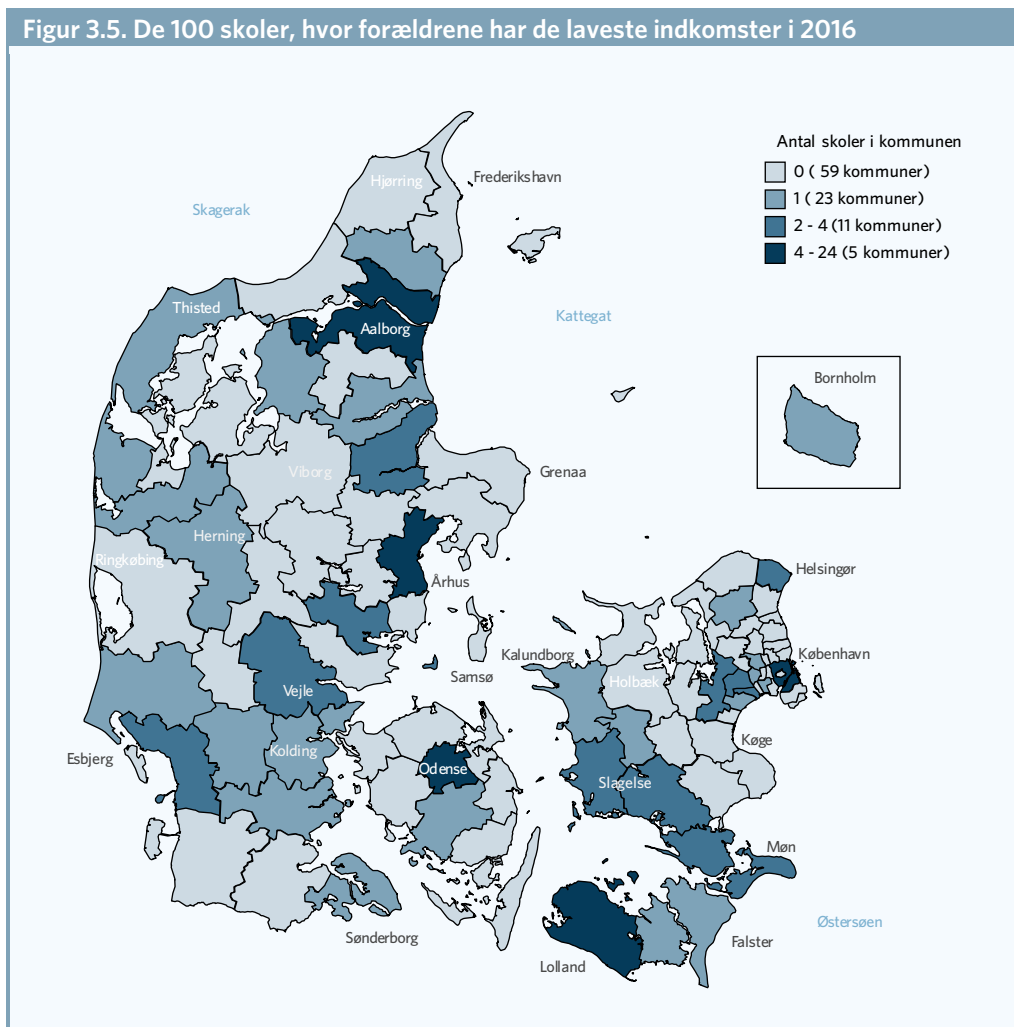
I figur 3.5 er der vist et kort over, hvor i landet de 100 skoler, hvor forældrene har de laveste indkomster, er placeret. Af kortet ses det, at de største byer alle har en række af de 100 lav-indkomst-skoler. Det bekræfter billedet fra kapitel 2 af de opdeltede storbyer, da en række af de 100 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster, også er placeret i de største byer. Mest markant i Københavns kommune, hvor hele 24 af de 100 lav-indkomst-skoler er placeret.

⓪
De største byer har alle en række af de 100 lav-indkomst-skoler

Udover de fire største byer har også Lolland mange skoler blandt de 100 lav-indkomst-skoler. Af kortet ses det, at i alt 39 kommuner har mindst én af de 100 lav-indkomst-skoler. Lav-indkomst-skolerne er altså i højere grad spredt ud over flere egne af landet.

⓪
Også Lolland har mange lav-indkomst-skoler

Figur 3.5. De 100 skoler, hvor forældrene har de laveste indkomster i 2016

Anm: Forældre til skolebørn indgår. Se også boks 3.1.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistisk registerdata.

I tabel 3.2 er vist de kommuner med to eller flere skoler blandt de 100 lav-indkomst-skoler. Helt i top er Københavns Kommune med hele 24 ud af de 100 skoler. Ud af disse 24 skoler er de 14 privatskoler.

○ 14 ud af 24 lav-indkomst-skoler i København er privatskoler

Mange af de skoler, hvor forældrene har de laveste indkomster, er placeret i de større byer og på Lolland

Udover København har Århus og Odense mange skoler blandt de 100 lav-indkomst-skoler. Også i Århus og Odense er en stor andel privatskoler. Herefter følger Lolland med seks skoler blandt de 100 lav-indkomst-skoler, hvoraf de alle er folkeskoler.

Tabel 3.2. Kommuner med to eller flere skoler blandt de 100 lav-indkomst-skoler

	Folkeskole	Privatskole	I alt
København	10	14	24
Århus	6	3	9
Odense	4	2	6
Lolland	6	0	6
Aalborg	5	0	5
Høje-Taastrup	2	1	3
Ishøj	3	0	3
Esbjerg	3	0	3
Vejle	2	1	3
Randers	3	0	3
Helsingør	0	2	2
Roskilde	0	2	2
Slagelse	2	0	2
Næstved	2	0	2
Vordingborg	2	0	2
Horsens	2	0	2
I alt	73	27	100

Anm: Forældre til skolebørn indgår. Se også boks 3.1.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistisk registerdata.

De 20 skoler med de rigeste forældre har set store indkomststigninger

Indkomstforskellene mellem skolerne er i de seneste år blevet større. Ser man på de 100 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster, så er den gennemsnitlige indkomst blandt forældrene på disse skoler steget 75.000 kr. siden 2007. Det svarer til en real indkomststigning på 22 pct. For de 100 skoler, hvor forældrene har de laveste indkomster, er den gennemsnitlige indkomst for forældrene steget med 12.000 kr. i samme periode. Det svarer til en real indkomstfremgang på 8 pct.

Zoomer man ind på de 20 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster, har forældrene i gennemsnit en indkomst efter skat på knap 570.000 kr. Det er knap 4,5 gange så meget som den gennemsnitlige indkomst blandt forældrene på de 20 skoler, hvor forældrenes indkomst er lavest. På disse skoler er den gennemsnitlige indkomst for forældrene på knap 132.000 kr. efter skat. Siden 2007 er den gennemsnitlige indkomst efter skat for forældrene på de 20 skoler med højeste forældreindkomster steget med over 100.000 kr. reelt. Det er en fremgang på over 22 pct. Blandt

Ⓞ Indkomsterne for forældrene til børn på høj-indkomst-skolerne er steget 22 pct. siden 2007

Ⓞ På de 20 skoler, hvor forældrene tjener mest, har forældrene i gennemsnit en indkomst efter skat på 570.000 kr.

forældrene på de 20 skoler, hvor forældrene har de laveste indkomster, er den gennemsnitlige indkomst steget realt med 6.500 kr. siden 2007. Det svarer til en real indkomstfremgang på 5 pct. Tallene er vist i tabel 3.3.

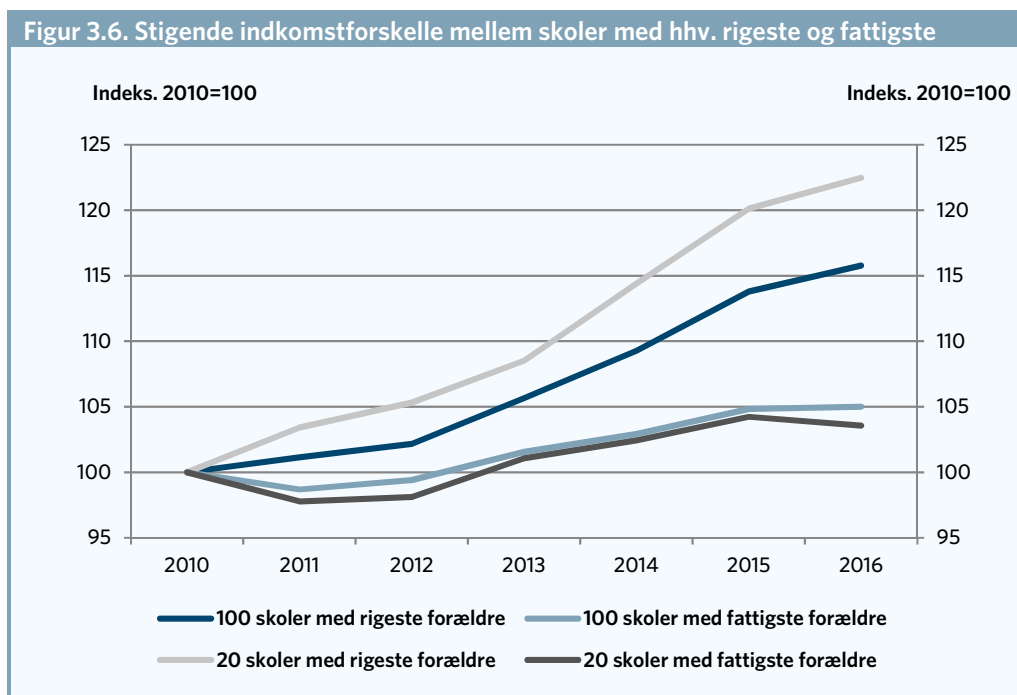
Tabel 3.3. Udvikling på de skoler, hvor forældrene har højest og lavest indkomst				
	2007	2016	Vækst i kroner	Relativ vækst (%)
		Kroner		Procent
100 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster	342.352	416.929	74.577	21,8
100 skoler, hvor forældrene har de laveste indkomster	150.873	163.102	12.229	8,1
20 skoler, hvor forældrene har de højeste indkomster	466.093	568.827	102.733	22,0
20 skoler, hvor forældrene har de laveste indkomster	125.530	131.986	6.456	5,1

Anm: Forældre til skolebørn indgår. Se også boks 3.1. Der er beregnet den gennemsnitlige indkomst for forældre i hver skole hvorefter der er beregnet et simpelt gennemsnit af de skoler der indgår i tabellen. Faste 2018-priser.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistisk registerdata.

Forskellen mellem forældrene på de skoler med hhv. de rigeste og fattigste forældre er vokset meget efter krisen. I figur 3.6 er udviklingen siden 2010 indekseret. I figuren kan man sammenligne udviklingen i indkomsten, men ikke niveauerne. På de 20 skoler, hvor forældrene er rigest, er indkomsten steget hvert år siden krisen. Samlet er indkomsten her vokset knap 23 pct. siden 2010.

⊙ Siden krisen er indkomstforskellene vokset markant. På de 20 høj-indkomst-skoler er forældrenes indkomst vokset 22 pct. siden 2010

Anm: Indkomstudvikling indekseret, 2010=100. Faste priser. Forældre til skolebørn indgår. Se også boks 1. Der er beregnet den gennemsnitlige indkomst for forældre i hver skole hvorefter der er beregnet et simpelt gennemsnit af de skoler der indgår i tabellen.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistisk registerdata.

På de 20 skoler, hvor forældrene er fattigst, er indkomsten blot vokset med 3,5 pct. siden 2010. Ulighed er taget til over årene, og som det ses af figuren, er den gennemsnitlige indkomst blandt de 20 skoler med fattigste forældre endda faldet det seneste år, vi har data for, nemlig fra 2015 til 2016. På de 20 skoler, hvor forældrene er rigest, vokser indkomsten fortsat. Der bliver således større og større forskel på de udgangspunkter, som danske skolebørn kommer fra.

⓪ På de 20 skoler med laveste forældreindkomster er indkomsterne kun vokset med 3,5 pct. siden 2010

Skolen som samfundets bindeled smuldrer

Den blandede skole, hvor børn fra alle lag i samfundet mødtes, legede med hinanden i frikvartererne og kom på besøg i hinandens hjem, er på kraftigt tilbagetog. Som vist i kapitlet er antallet af blandede skoler i Danmark faldet med omkring 30 pct. på ni år.

⓪ Den blandede skole er faldet med 30 pct. på ni år

Vi lever mere opdelt end tidligere, og det betyder, at overlægens søn ikke møder kasseassistentens datter i samme omfang som tidligere. For overlægen og kasseassistenten bor simpelthen ikke i det samme område længere. Det er selvfølgelig en historie med modifikationer. Der er trods alt stadig over 400 blandede skoler.

⓪ Vi lever mere opdelt end tidligere

Det Danmark, hvor sociale klasser blander sig på kryds og tværs, eksisterer altså stadig flere steder i landet, men der bliver færre af dem. Og det er ikke uproblematisk.

⓪ Det socialt blandede Danmark eksisterer stadig, men det er blevet sjældnere

Når børn fra forskellige samfundslag møder i hinanden i skolen, til vejfesten eller i fodboldklubben, ser de, at alle ikke lever samme liv som dem selv. Det kan være med til at give dem en forståelse af, hvordan hverdagen ser ud i andre dele af samfundet, end hvor de selv er fra; hvilke problemer man slås med, og hvordan man ser verden. Det kan give dem en bedre, grundlæggende forståelse af, hvad det er for et samfund, vi lever i.

⓪ Socialt blandede områder øger forståelsen på tværs af samfundslag

Udover at forståelseskloften mellem de børn, der lever i hver deres boble, bliver større, risikerer den stigende opdeling af velhavende og mindrebemidlede familier også at svække opbakningen til velfærdssamfundet på længere sigt. Vores skattesystem bygger på et grundlæggende solidarisk princip, der sikrer, at dem, der er syge, arbejdsløse, gravide eller på anden måde på kanten af arbejdsmarkedet, kan få hjælp fra fællesskabet. Men hvem vil betale ind til et fællesskab, hvor man ikke kan identificere sig med de andre i fællesskabet?

⓪ Den stigende opdeling af samfund risikerer at svække opbakningen til velfærdsstaten

Skolen er en vigtig infrastruktur, der binder landet sammen på tværs af sociale skel. Hvis vi skal bevare den blandede skole, skal vi have vendt tendensen til, at vi i stigende grad bosætter os med folk, der ligner os selv. Og vi skal passe på, at vi ikke på statslige midler understøtter flugten fra folkeskolen til privatskolen. Vi skal nødtigt have et samfund med A- og B-skoler. Det taber vi alle sammen på.

⓪ Det er en dårlig idé at øge tilstrømningen til privatskolerne med statslige tilskud. Vi skal nødtigt have et samfund med A- og B-skoler

Udgivet af
AE Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
Reventlovsgade 14, 1. sal
1651 København V
Telefon: 33 55 77 10
Email: ae@ae.dk
www.ae.dk